

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy a sportu

Diplomová práce

Analýza herních formací na MS ve fotbale

v roce 2010 a 2014

Autor práce: Bc. Jakub Barda, učitelství pro ZŠ TV - Z
Vedoucí práce: doc. RNDr. Vladimír Psalman, Ph.D.
Oponent: PhDr. Radek Vobr, Ph.D.

České Budějovice, 2016

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

University of South Bohemia

Faculty of Education

Department of Sports Studies

Graduation theses

**Analysis of game systems at World Championships in
soccer 2010 and 2014**

Author:

Bc. Jakub Barda, učitelství pro ZŠ TV - Z

Supervisor:

Assoc. prof. RNDr. Vladimír Psalman, Ph.D.

Opponent:

PhDr. Radek Vobr, Ph.D.

České Budějovice, 2016

Bibliografická identifikace

Název diplomové práce: Analýza herních formací na MS ve fotbale v roce 2010 a 2014

Jméno a příjmení autora: Bc. Jakub Barda

Studijní obor: Učitelství pro základní školy, tělesná výchova - zeměpis

Pracoviště: Katedra tělesné výchovy a sportu PF JU

Vedoucí diplomové práce: doc. RNDr. Vladimír Psalman, Ph.D.

Rok obhajoby diplomové práce: 2016

Abstrakt:

Tato diplomová práce je zaměřena na analýzu herních formací na mistrovství světa 2010 konaném v Jihoafrické republice a mistrovství světa 2014 konaném v Brazílii. Dané světové šampionáty byly analyzovány z hlediska výskytu základních herních formací jednotlivých zúčastněných týmů. Zaměřili jsme se na zjištění nejhranějších herních formací. Dále jsme pak porovnali vývoj ve využití herních rozestavení. Nakonec jsme porovnali vývoj herních formací u tří nejúspěšnějších reprezentačních klubů na jednotlivých šampionátech.

Klíčová slova: herní formace, fotbal, mistrovství světa, reprezentační týmy, Brazílie, Jihoafrická republika

Bibliographical identification

Title of the graduation thesis: Analysis of game systems at World Championships in soccer 2010 and 2014

Author's first name and surname: Bc. Jakub Barda

Field of study: Physical education and sport, Geography

Department: Department of Sports studies

Supervisor: Assoc. prof. RNDr. Vladimír Psalman, Ph.D.

The year of presentation: 2016

Abstract:

This diploma thesis is focused on the analysis of game formations in the World Cup 2010 that took place in South Africa and the World Cup 2014 held in Brazil. We analysed these World Championships from the point of view of the occurrence of basic game formations of the participating teams. We focused on finding the most played game formations. Then we compared the development in the use of gaming dispositions. Finally, we compared the evolution of game formations at the three most successful national teams in the individual championships.

Keywords: game formation, football, world Cup, national football teams, Brazil, Republic of South Africa

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum.....

.....

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji panu doc. RNDr. Vladimíru Psalmanovi, Ph.D. za ochotu, pomoc a skvělé vedení při vypracování mé diplomové práce. Dále pak panu Mgr. Petru Požárkovi za pomoc při výběru a odbornou konzultaci této diplomové práce.

Obsah

1	Úvod	9
2	Metodologie.....	11
2.1	Cíle a úkol práce.....	11
2.2	Použité metody práce	11
3	Analytická část	12
3.1	Vznik a vývoj fotbalu.....	12
3.2	Vývoj fotbalu u nás	15
3.3	Vznik a vývoj herních formací.....	16
3.4	Herní formace klasické	18
3.4.1	Herní formace – Pyramida (2:3:5).....	19
3.4.2	Herní formace – WM systém (3:2:2:3).....	20
3.4.3	Herní formace – Il Metodo (2:3:2:3)	21
3.4.4	Herní formace – Systém 4:2:4	22
3.5	Herní formace moderní	23
3.5.1	Herní formace – 4:4:2	25
3.5.2	Herní formace – Catenaccion (1:4:4:1)	27
3.5.3	Herní formace – 4:3:3	28
3.5.4	Herní formace – 3:5:2	29
3.5.5	Herní formace – 4:5:1	30
3.6	Historie MS	33
3.7	Mistrovství světa 2010 v Jihoafrické republice	42
3.7.1	Stadiony mistrovství světa 2010	44
3.8	Mistrovství světa 2014 v Brazílii	50
3.8.1	Stadiony mistrovství světa 2014	52
4	Syntetická část	62
4.1	Použité herní formace na MS 2010.....	62
4.2	Použité herní formace na MS 2014.....	66
4.3	Porovnání herních formací na MS 2010 a MS 2014.....	70
4.4	Změny ve využití herních formací u vybraných týmů	72
5	Závěr.....	75
	Referenční seznam literatury	76
	Internetové zdroje	77

Seznam použitých obrázků	78
Seznam tabulek	79

1 Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si vybral obor, ke kterému mám celoživotní a velký vztah. Tím tématem je fotbal. Konkrétně pak „Analýza herních formací ve fotbale na MS 2010 a 2014.“

Fotbal je v současné době fenomén. Patří mezi nejpoblárnější a nejrozšířenější sporty na světě. Není také divu. Proto, abyste si mohli zakopat, nepotřebujete žádný velký stadion, prostor a ani drahé vybavení. Stačí vám jeden kulatý předmět a můžete s chutí realizovat své nadšení. Fotbal, jako každý sport, prošel a prochází velkým vývojem. Dnes má již jinou podobu, než jak vypadal v dobách začátku. Hra je rychlejší, náročnější a má přesně vymezená pravidla. Pro fanoušky, hráče, trenéry a ostatní lidi, kteří fotbalu rozumí, se stává dokonalou volnočasovou popřípadě pracovní aktivitou. Pokud pochopíte smysl hry a snažíte se do ní proniknout, je to pro vás neuvěřitelný zážitek. Málo který zážitek je tak úžasný, jako když se vám při hře povede vstřelit gól, a pokud se stane gólem rozhodujícím, radost se násobí. To vše dělá z fotbalu nejpoblárnější hru na světě.

Fotbalu se věnuji od svých 4 let. Už jako malý jsem se rád jezdil dívat na svého tatku, jak se honí za kulatým předmětem. Samozřejmě jsem se snažil, abych co nejvíce fandil. Můžu říci, že on je ten, kdo mě k fotbalu přivedl. Dlouho jsem aktivně hrál, nicméně v posledních letech se čím dál více zajímám o trénování. Konkrétně se zaměřuji na herní systémy a formace. Často se tyto dva pojmy spojují dohromady. Zkušený fotbalisté a trenéři však ví, že se jedná o odlišné pojmy, které spolu však úzce souvisejí. Jeden bez druhého by nemohl fungovat.

Bohužel dnes tato hra nepřipomíná tak úplně to, proč byla založena. Blíží se v současné době spíše průmyslovému odvětví. Díky obrovskému množství peněz, které protékají systémem, dochází často k okolnostem, které fotbalový fanoušek vidí velmi nerad. Pevně však věřím, že ve světě stále hrají hráči, pro které je fotbal především zábavou a ne byznysem.

Jak už název napovídá, v práci se budeme věnovat vývojem herních formací ve dvou po sobě jdoucích mistrovstvích světa ve fotbale. Mistrovství světa patří k největší fotbalové události. Pro všechny fotbalisty, ať profesionály nebo amatéry, je snem zahrát si, nebo se alespoň podívat na tento velký turnaj. Herní formace

se poměrně dynamicky vyvíjejí, a proto nás zajímá, jak významný bude posun ve 4letém cyklu. Které týmy preferují stejné formace a které naopak změnilo rozestavení týmu. Dále se pak pokusíme porovnat rozdíly a zjistit nejúspěšnější a nejvyužívanější herní formaci. Předpokládáme, že tato diplomová práce by se měla stát přínosem nejen pro začínající, ale také pro zkušené trenéry a samozřejmě pro studenty sportovních oborů a fotbalové fanoušky.

2 Metodologie

2.1 Cíle a úkol práce

Cílem práce je analýza herních formací ve dvou po sobě jdoucích mistrovstvích světa. Konkrétně tedy zjištění nejvyužívanějších a nejúspěšnějších herních rozestavení. Dále pak porovnání jednotlivých formací, využití v reprezentačních týmech, zjištění vývoje u jednotlivých reprezentací a jejich efektivita.

Hlavními úkoly práce jsou:

1. Vyhledat a zpracovat veškerou dostupnou domácí a zahraniční literaturu zabývající se herními formacemi.
2. Vyhledat a zpracovat vývoj herních formací a jejich využití v historii.
3. Analýza herních formací ve 2 po sobě jdoucích mistrovstvích světa ve fotbale.
4. Porovnání vývoje herních formací mezi léty 2010 a 2014.
5. Zjištění nejvyužívanějších herních formací na jednotlivých MS.

2.2 Použité metody práce

Hlavní využitou metodou je obsahová analýza. Jedná se o kvalitativně-quantitativní postup práce s dokumentem. V tomto případě tedy práce s dostupnou literaturou a oficiálními internetovými zdroji. Analyzovali jsme každý zápas na MS a zaznamenávali použité formace. Ze zjištěných informací pak následně porovnáváme vývoj, využití a úspěšnost využití těchto rozestavení.

Obsahová analýza není pouze analýza obsahu daného dokumentu. Jedná se i o pochopení daného textu a popsání jednotlivých aktů, aktérů a specifík daného textu. Nejvíce se využívá u rozborů a vyhodnocování dat písemného charakteru (Reichel, 2009).

Další využitou metodou byla video analýza, kdy jsme zkoumali záznamy jednotlivých zápasů na mistrovství světa. Výzkumný soubor tvořily reprezentační týmy, které se probojovaly na závěrečný turnaj mistrovství světa. Hodnotili jsme četnost výskytu jednotlivých základních herních formací, kterou jsme zaznamenávali, a poté porovnali na jednotlivých světových šampionátech.

3 Analytická část

3.1 Vznik a vývoj fotbalu

Jak jsme již uváděli, fotbal se stal fenoménem 20. a 21. století. Dnes patří bezpochyby k nejrozšířenější hře na světě. Díky své jednoduchosti si získal srdce řady mladých sportovců a mnoho z nich u této hry zůstalo do konce života. Nyní se pokusíme krátce nastínit vznik a vývoj této populární míčové hry.

Při stanovování prvního období fotbalu se autoři různí ve svém vyjádření. Rohr a Simon (2006) ve své knize uvádějí za počátek rok 2700 př. n. l., kdy čínský císař Huangdi sestavil první pravidla hry „ts´uh-kuh“, která se podobala dnešnímu fotbalu. Za doložený příklad pak uvádějí rok 600 př. n. l. z oblasti Řecka, kde nacházíme důkaz o míčové hře s využitím postranních linií (lajn). Bohužel však nejsou uváděna pravidla popřípadě informace, zda se hrálo nohama nebo rukama.

Votík (2001) zachází v historii fotbalu ještě dále. Uvádí, že fotbal v různých obměnách a s různými pravidly se hraje na všech kontinentech světa a v každé historické etapě vývoje lidstva. S trochou nadsázky tedy můžeme konstatovat, že fotbal, či spíše hra podobná fotbalu, se vyvinul z míčové hry v období 3000 let př. n. l. na území dnešní Číny. Jednalo se o hru čínských císařských vojáků. Přesná pravidla se nedochovala, ale jako míč byla používána kožená koule vyztužená vlasy nebo ptačími pery. Povolená byla hra nohama i rukama. Poznatky autorů Votíka, Rohra a Simona vzájemně korespondují a shodují se na hře známé z oblasti Řecka z roku 600 př. n. l.

Lidé kopali a kopou do kulatých předmětů po celou dobu své existence. Nejstarší nalezené míče jsou z období před 4000 lety. Nejvíce se dnešní kopané podobá čínské „kudžu“. Dvě mužstva postrkovala kulatý míč směrem k pevné konstrukci. Ovšem podobný význam jako dnes získal fotbal teprve od míčové hry ze Střední Ameriky (Goldblatt & Acton, 2009).

Ve středověku a později v novověku se již začal fotbal jako takový spíše posouvat do Evropy, kde dostával svoji finální podobu. První zprávy z období středověku jsou známy ze zemí Francie, Itálie a nejvíce pak z Velké Británie. Z roku 1313 pochází dekret zakazující hru, tedy spíše boj o míč až několika stovek lidí, kteří se jej snažili dopravit do některé městské branky. Míčové hry se již přestaly vyvíjet izolovaně a docházelo k jejich vzájemnému ovlivňování (Votík, 2003).

Z Itálie je známa hra Calcio, která se hrála ve středověké Florencii. Jednalo se především o dvorskou hru s pevnými pravidly. Zprávy o hře podobné fotbalu však zjišťujeme i z východního pobřeží Severní Ameriky. Jedná se o hru zvanou „Passuckquakkohowog“. V překladu znamená: „ti, kdo se shromáždili, aby hráli kopanou“. Nejznámější jsou pak zprávy z ostrovní Anglie. Jednalo se o davový fotbal. Účastnilo se ho velké množství lidí, často veškeré obyvatelstvo města či vesnice. Pravidla byla jednoduchá, pokud vůbec nějaká byla. Hrálo se zpravidla jen o významných dnech. Tehdy však tento sport nebyl dostatečně rozšířen. Z důvodu častých pouličních rvaček a rozbitého městského majetku se snažili králové vydávat různé dekrety o zákazu této hry, často však marně a obyvatelé tuto hru stejně provozovali (Goldblatt & Acton, 2009).

Z období středověku se dochovalo i pár zajímavostí, které dokazují popularitu míčových her podobných fotbalu. Kolem roku 1526 si král Jindřich VIII. nechává zhotovit boty na fotbal. 1556 jezuitská škola v Rakousku hraje míčovou hru zvanou „pila Palmaria“. 1577 v Anglii byl na počest královny Alžběty I. uspořádán týden sportu a kratochvílí, kde byl zastoupen i fotbal. Poprvé se zde objevuje slovo gól. 1780 na Havaji se hraje míčová hra zahrnující kopy a běhy (Rohr & Simon, 2006).

Konečně se dostáváme ke skutečným začátkům míčové hry, podobající se dnešnímu fotbalu. Za kolébku moderního fotbalu můžeme považovat Anglii. Roku 1863 se jedenáct anglických klubů rozhodlo založit fotbalovou asociaci a zároveň byla přijata první oficiální pravidla fotbalu. Základy současného fotbalu se tak začaly šířit do celého světa. Dalším důležitým mezníkem se pak stal rok 1904, kdy byla založena Mezinárodní fotbalová federace, známá pod zkratkou FIFA. A samozřejmě nesmíme zapomenout na rok 1930 a uspořádání prvního mistrovství světa v Uruguayi, kterého se účastnilo 13 států (Buzek, 2007).

Votík (2003) pak uvádí jako rok založení prvních pravidel 1840. Ovšem v důsledku nejednotnosti pravidel došlo 26.10.1863 k založení první fotbalové asociace. Jedenáct zástupců klubů a škol se sešlo v Londýně a ustanovilo „Football Association“. V roce 1871 pak vznikla nejstarší pohárová soutěž Anglický pohár, dnes známá pod pojmenováním FA Cup. O rok později pak byl sehrán první mezistátní zápas mezi Anglií a Skotskem. Zápas se uskutečnil ve skotském Glasgow a skončil remízou 0:0. Od roku 1885 se v Anglii hraje legalizovaně profesionální fotbal.

Během pouhých 100 let se fotbal vyvinul od zanikající lidové zábavy v nejpopulárnější a nejvýnosnější sportovní hru na světě. Největšího rozvoje

a dynamických změn dostál od poloviny 19. století. Hlavní zásluhu na tom mají soukromé školy a anglické kluby. V roce 1857 došlo k založení prvního fotbalového klubu, Sheffieldu FC. Roku 1870 se poprvé objevil pojem a post brankář. O deset let později v roce 1880 diváci prvně zaplatili vstupné na zápas. Roku 1882 byla k brankám připevněna horní část, tedy břevno. V roce 1888 byla založena první fotbalová liga a vítězem se stal Preston North End. Fotbal se následně rozšířil po celém světě a to díky opuštění škol první generace hráčů. Tak dochází k masovému rozmachu fotbalu. První oficiální pravidla vznikla spolu se založením fotbalové asociace v roce 1863. Zde jsou vypsané některé části těchto pravidel:

1. Maximální rozměry hřiště 180 x 90 metrů.
2. Strany se losují hodem mince, výkop se provádí ze středové značky.
3. Po každé dosažené brance se mění strany.
4. Když hráč kope do míče, všichni jeho spoluhráči, kteří jsou před ním, se nacházejí v postavení mimo hru.
5. Je zakázáno běžet s míčem v ruce.
6. Je zakázáno podrážet, kopat nebo držet soupeře.

Zakladatelem první fotbalové ligy je pak William McGregor (Goldblatt & Acton, 2009).

Ve 20. století dochází také k významným změnám a rozvoji této stále populárnější hry. Ke konci století se fotbal rozvíjí čím dál dynamičtěji a dnešní podobu s tou původní, vznikající, nelze ani porovnávat.

Roku 1900 vzniká Německý fotbalový svaz (DFB) v Lipsku. U zrodu stojí 86 německých klubů. O 8 let později, konkrétně v roce 1908, se poprvé fotbal oficiálně objevuje na OH v Londýně a vítězem se stává domácí celek. První národní mistrovská soutěž v Asii se konala v roce 1910, konkrétně na souostrovním státě Filipíny. Roku 1930 v Montevideu (Uruguay) se poprvé koná mistrovství světa. Vítězným mužstvem se po finálovém utkání s Argentinou stává domácí celek. V roce 1945 FIFA vylučuje Německo ze své organizace a zakazuje členům utkání s německými mužstvy. Roku 1954 je v Basileji založena UEFA (unie evropských fotbalových asociací). V roce 1968 probíhá první mistrovství Evropy, které se koná v Itálii. Vítězem se stal domácí tým, když ve finále porazil Jugoslávii 2:0. Tým z ČSSR se stává mistrem Evropy roku 1976, když ve finále poráží na penalty tým Spolkové republiky Německa. Mistrovství Evropy

se koná v Jugoslávii. O čtyři roky později, roku 1980, dobývá ČSSR ve fotbale olympijský titul. Ve finále poráží tým z NDR (Rohr & Simon, 2006).

3.2 Vývoj fotbalu u nás

Tak jako po celém světě dochází k rozvoji fotbalu, tak i na území dnešní České republiky.

V Čechách a na Moravě se fotbal začal rozvíjet koncem 19. století. A hlavně díky veslařským a cyklistickým spolkům, které praktikovaly míčovou hru podobnou fotbalu jako volnočasovou aktivitu. První utkání bylo odehráno v roce 1887 v Roudnici nad Labem. Mezi dva nejstarší fotbalové kluby patří AC Sparta Praha, založena v roce 1891, a SK Slavia Praha, založena 1892. S rozpadem Československa v roce 1993 dochází i ke změně hlavní české fotbalové asociace a vzniká ČMFS (Českomoravský fotbalový svaz). V roce 2011 dochází ke změně a z ČMFS se stává FAČR (Fotbalová asociace České republiky) (Votík, Zalabák, Bursová, et al., 2011).

Zpočátku vznikaly fotbalové kluby pouze v Praze a blízkém okolí. Výjimku tvoří klub SK Plzeň, založený v roce 1894. Důležitým bodem pro rozvoj fotbalu v českých zemích se stává rok 1897, kdy dochází k překladu pravidel fotbalu do českého jazyka. V roce 1921 byla založena ČSAF (Československá asociace fotbalová). Hned o rok později vstoupila do federace FIFA a roku 1954 vstoupila i do evropské federace UEFA (Votík, 2001).

Československý a český fotbal dosáhl během svého působení nemalých úspěchů. Mezi nejzajímavější patří:

Československo:

1. 1934 - 2. místo na MS, Itálie
2. 1962 - 2. místo na MS, Chile
3. 1964 - 2. místo na OH, Japonsko
4. 1976 - 1. místo na ME, Jugoslávie
5. 1980 - 1. místo na OH, SSSR
6. 1980 - 3. místo na ME, Itálie
7. 1990 - postup do čtvrtfinále na MS, Itálie

Česká republika:

1. 1996 - 2. místo na ME, Anglie
2. 2000 - účast na OH, Austrálie
3. 2002 - 1. místo na ME, Švýcarsko (hráči do 21 let)
4. 2004 - 4. místo na ME, Portugalsko
5. 2006 - účast na MS, Německo

Fotbal prošel opravdu velmi významným a značným vývojem. Můžeme říci, že nejvýrazněji se moderní fotbal rozvíjí od poloviny 19. století. Kolébkou fotbalu se stává Anglie, i přestože míčovou hru podobnou dnešní kopané pozorujeme hlavně v oblasti Asie ještě v období před naším letopočtem. To vše jsou důkazy o bohaté historii a popularitě této hry. V posledních letech se fotbal rozvíjí mnohem dynamičtěji a každých 5 let dochází k výraznému posunu v rychlosti, náročnosti a systematičnosti. Nejedná se již pouze o zábavu, nýbrž i o spojení fotbalu s velkými penězi. A tak se z fotbalu stává spíše průmyslové a zábavné odvětví. Je otázkou, jak bude tato krásná a smysluplná hra vypadat za dalších 100 let.

3.3 Vznik a vývoj herních formací

Co to vlastně herní formace je? Často je spojována s herním systémem. Je pravdou, že do určitého časového období byly tyto dva pojmy uváděny jako totožné. Ovšem v moderním pojetí fotbalu je již souběžně rovnat nemůžeme. Úzce spolu souvisejí, avšak dnes herním systémem a herní formací myslíme něco jiného.

Herní formace je charakterizována jako základní rozestavení hráčů po hřišti, které je popisováno počtem hráčů na hrací ploše. Můžeme zde rozlišit obrannou řadu, záložní řadu a útočnou řadu. Pokud tedy máme rozestavení 4:4:2, znamená to, že tým hraje se 4 obránci, 4 záložníky a 2 útočníky. Každý tým by měl mít vyváženou herní formaci a každý hráč musí vědět, kde se má v daný moment po hřišti pohybovat. Herní systém je způsob, jakým skupina hráčů funguje v celé týmové formaci. Můžeme jej tedy rozdělit na obranný a útočný. V dnešním moderním pojetí se užívá pojem „totální fotbal“. Upouští se od pevné formace a vyžaduje se větší pružnost. Klade však větší nárok na hráče po fyzické stránce, ovšem vlivem vzájemné podpory celého týmu a komplexnosti je těžko bránitelný (Harvey, Dungworth & Miller, 2002).

Rozestavení týmu po hřišti je určeno posty hráčů a jejich vzájemnou spoluprací. Formaci trenéři vybírají s dvěma hlavními cíli: zneutralizovat soupeře a využít jeho slabinu. Formace je popisována pomocí čísel. Za prvotní využití rozestavení můžeme považovat období 60. a 70. let 19. století, kdy je poprvé zavedeno pravidlo o ofsajdu. Hlavním důvodem je pak přesné stanovení počtu hráčů na hřišti a vymezení gólmana jako samostatného hráče (Goldblatt & Acton, 2009).

Herní systém je časově a prostorově zformulovaná forma vedení hry mužstva jako taktika. Rozlišujeme herní systém jako formaci, tedy rozestavení hráčů, a herní systém jako charakteristiku pro útočný nebo obranný způsob hry. Měl by být jednoduchý, pružný a samozřejmě efektivní. V moderním pojetí hry se však od nějakého pevného systému upouští a fotbal se stává více variabilní (Rohr & Simon, 2006).

Termíny herní systém a herní formace byly spojovány v jeden celek až do poloviny 20. století. Důvodem se stal fakt, že rozestavení mužstva po hřišti určovalo hlavní systém hraní týmu. Pro další vývoj, tedy změnu, bylo zásadní kladení důrazu na organizaci hry (systém) na úkor rozestavení hráčů (formaci). Dnes tedy určujeme herní systémy útočné (postupný útok, protiútok, kombinovaný útok) a obranné (zónová obrana, osobní obrana, kombinovaná obrana). Herní formace dělíme na klasické (historické) a moderní (Votík, 2001).

Pro rozvoj herních formací byly důležité některé historické momenty. Jedním z nich se stalo zavedení pravidla o ofsajdu. Tedy postavení hráče mimo hru. Kdy do té doby většina mužstev hrála na jednoho obránce, jednoho záložníka a osm útočníků, musela změnit svůj systém hry a s tím i rozestavení hráčů. K dalšímu významnému posunu přispělo první mezistátní utkání mezi Skotskem a Anglií. Favorizovaná Anglie nastoupila v té době nejvyužívanějším rozestavení 1:1:8, podceňované Skotsko zvolilo formaci 2:2:6. Zápas skončil bezbrankovou remízou, tedy velkým úspěchem pro Skotsko. Tento překvapující výsledek ukázal, že vývoj formace půjde cestou vyvážení počtu všech řad (Janás & Večeřa, 2008).

Podle Kollatha (2006) slouží herní systém k tomu, aby mohla být každému hráči přidělena určitá role. Nejedná se však o neměnný systém a ihned po zahájení zápasu se rozestavení týmu mění. Důležitým faktorem pro stanovení herního systému je technicko-taktická vyspělost mužstva. Od počátku fotbalu dochází k výrazným změnám. V současné době se taktika soustřeďuje na zajištění prostoru před brankou a získání středu hracího pole. Při získání míče a přechodu do útočného systému jsou pak útočníci podporováni záložní řadou a částečně i obránci.

Herní formace procházejí velkými změnami. Z hlediska historického to byla potřeba a požadavek trenérů na více přihrávek v poli, což způsobilo přesun hráčů útočné řady do záložní řady. Dále pak potřeba dostatečného bránění vlastního brankového území a tedy další posun hráčů z útočné a záložní řady do obranné. V dnešní době a moderním pojetí se klade velký důraz hlavně na práci ve středu pole. Důsledkem toho dochází tedy k posilování středové linie a rozdělování úkolů středovým záložníkům. Někteří mají plnit funkce obranné, jiní se spíše soustředí na útočnou činnost. Jsem si téměř jistý, že fotbal ještě pozná některé nové formy rozestavení.

3.4 Herní formace klasické

Klasickými formacemi myslíme rozestavení týmů, používané od počátku fotbalu až do 70. let 20. století. Poměrně dlouhá doba zapříčinila mohutný rozvoj herního rozestavení. Hlavním rozdílem oproti moderní formaci je hra na takzvaného libera, neboli posledního hráče týmu. Požadavky na něj byly následující. Organizoval celou defenzivní hru týmu, kladly se na něj vysoké nároky v poziční hře, musel být v pravou chvíli na správném místě. Výhody tohoto typu rozestavení: 1. Libera mohl hrát i hráč nepříliš rychlý, musel však prokázat dobrou poziční hru. 2. Určitá volnost hráče při ofenzivních útocích (Kozel, 2000).

Prvními typy rozestavení se staly formace 1:1:8 a 1:2:7. Využíval je tým z Anglie. Vlivem původního pravidla o ofsajdu, a to že každý hráč, nacházející se blíže k brance soupeře dostane přihrávku od spoluhráče, se nachází v postavení mimo hru, tímto byl kladen velký důraz na individuální výkon hráče. Fotbal spíše podporoval hráče sólisty než kombinační hru celého týmu. Pravidlo prakticky zakazovalo přihrávku dopředu (dnes pravidlo v rugby). Až pravidlo z roku 1866, které umožňovalo přihrávku dopředu za předpokladu, že mezi spoluhráčem a brankou soupeře se nacházejí minimálně 3 protihráči, přineslo očekávanou změnu v herním rozestavení a taktice týmu. Tedy plynulý přechod mezi nakopáváním míče a individuálním obcházením soupeře ke spolupráci celého týmu a přihrávkám (<http://www.fotbal-trenink.cz>).

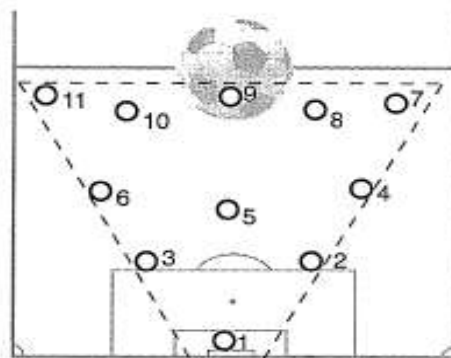
3.4.1 Herní formace – Pyramida (2:3:5)

Jako první klasickou formaci představíme rozestavení 2:3:5, tvarem připomínající pyramidu. Od této skutečnosti je také odvozen název. Jedná se o postavení 2 obránci, 3 hráči záložní řady, 5 útočníků. Již od počátku je patrné, že se jedná o ofenzivní herní formaci.

Se změnou pravidel v roce 1866 přišel i nový model rozestavení hráčů po hřišti. Míč se za výše uvedených podmínek mohl přihrávat i směrem dopředu. Díky této novince s pětici útočných hráčů rapidním způsobem vzrostl tlak na obranu soupeře. Dva zadní obránci měli za úkol přerušit útočné akce soupeře a založit rychlý útok. Úspěšně toto rozestavení využili hráči týmu Preston North End, jimž se povedlo v roce 1889 vyhrát anglickou ligu i pohár (Goldblatt & Acton, 2009).

„Skotská brázda“, i tak se přezdívalo herní formaci 2:3:5. Tento systém se stává prvním krokem přechodu od individuálního stylu ke kolektivnímu. Předpokládá aktivní zapojení hráčů obranné řady do ofenzivy, a zároveň kvalitní práci pěti útočníků, bez výměn míst. Velký nárok je kladen na hráče záložní řady, kteří se pohybují v jedné linii, nebo-li v „jedné brázdě“ (Rohr & Simon, 2006).

Tato formace patřila mezi první, které zaznamenaly dlouhodobější úspěch. Koncem 19. století se tato formace standardně objevovala u anglických týmů. Používala se až do poloviny 20. století. Poprvé bylo dosaženo částečného vyvážení mezi obrannou a útočnou činností. Dva obránci si při obranné činnosti všímali druhého a čtvrtého útočníka soupeře. Zbylé útočníky si pak hlídali hráči záložní řady. Důležitou činnost vykonávali záložníci jak při obranné práci, tak i při útočení. Museli být dostatečně fyzicky vybaveni. Významně tuto formaci proslavili hráči Uruguaye, kteří v tomto rozestavení vyhráli historicky první mistrovství světa konané v Uruguayi. Na evropském kontinentu byla hojně využívaná Rakušany, Čechy a Maďary. Největší úspěch pak zaznamenal český tým, který skončil druhý na mistrovství světa 1934 konaném v Itálii (<http://www.fotbal-trenink.cz>).

Obrázek 1: Rozestavení 2:3:5 „pyramidový systém“

Zdroj:(Votík, 2001)

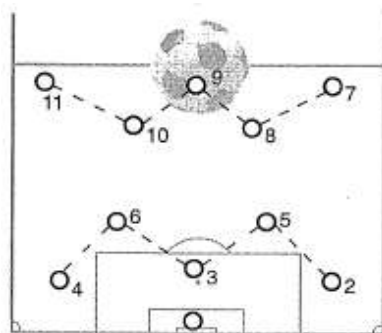
3.4.2 Herní formace – WM systém (3:2:2:3)

Herní formace, jejíž vznik je opět ovlivněn změnou pravidla o ofsajdovém postavení. Do roku 1925 znělo toto pravidlo následovně: Hráč se nachází v ofsajdu, pokud v době přihrávky nejsou mezi ním a brankou alespoň 3 hráči soupeře. Následně došlo k této změně: Hráč se nachází v ofsajdu, jestliže v době převzetí přihrávky před ním nejsou alespoň dva protihráči. Tato zdánlivě nepatrná změna však měla obrovský vliv na vývoj taktiky jednotlivých mužstev. Prostor pro hru se zvětšil, hra se celkově zrychlila, stala se zajímavější a bohatší na góly. Na hřišti se objevovaly nové typy hráčů, jako třeba střední útočník (tank) a létající krajní útočníci. Systém vymyslel jako reakci na nově zavedené pravidlo o ofsajdu a na skokový nárůst počtu vstřelených branek anglický manažer Arsenalu FC, Herbert Chapman. Hlavní taktikou se stávala bezpečnost, osobní krytí, krajní záložníci, kteří se posouvají dovnitř hrací plochy, a dosud ofenzivní střední záložník se posunul do obranné řady a jeho funkce byla hlavně defenzivní (Rohr & Simon, 2006).

Nové pravidlo o ofsajdu pomohlo ke změně herního rozestavení. Jako protipól střednímu útočnickovi zavedlo mnoho mužstev post středního obránce. Hlavním motivem bylo zpevnění defenzivy. Dále je tato formace brána jako zrod nového způsobu bránění. Systém obsazování hráče hráčem – osobní bránění. Tento systém byl natolik úspěšný, že ho ve 30. letech 20. století používala téměř všechna anglická mužstva. Maďarský trenér Márton Bukovi pak tuto formaci ještě trochu vylepšil, a možná nevědomky jako první použil dodnes využívané rozestavení italských týmů. Jelikož neměl vhodného středního útočníka, stáhl tento post do středové řady

a ze systému WM vytvořil systém MM. Tedy 3 obránci 5 záložníků a 2 útočníci (<http://www.fotbal-trenink.cz>).

Tato formace se počátkem 20. století stala velmi populární. Jak již bylo řečeno, osvojila si ji většina předních světových týmů a především pak mužstva z evropského kontinentu. Tento systém charakterizoval řád, který však postupem času vedl ke strnulosti hry a méně vstřelených branek. Ze hry se pozvolna vytratila houževnatost, nasazení, rychlost a atraktivita. Oproti výše uvedeným formacím se potlačily individuální přednosti hráče na úkor důsledného bránění. Hra se stala stereotypní, nudnou a většina fotbalových utkání končila výsledkem 0:0, 1:0, 0:1. Přesto nám tento systém ukázal, že se o hře začalo přemýšlet, hlavně pak o taktice hry. Důraz byl kladen na defenzivní činnost a přestalo se bezhlavě útočit. Důležitost se přikládala organizovanosti hry (Bedřich, 2006).

Obrázek 2: Rozestavení 3:2:2:3 „WM systém“
Zdroj: (Votík, 2001)

3.4.3 Herní formace – Il Metodo (2:3:2:3)

Starší formace, jejíž využití zrealizoval italský manažer Vittorio Pozzo. Tento systém navazoval na dunajskou školu (modifikace pyramidového rozestavení). Převaha v záložní řadě byla hlavním cílem této formace. Pozzo stáhl 2 útočníky těsně před zálohu a dosáhl tak rozestavení 2:3:2:3. Tedy z pěti útočníků udělal tři útočníky a dva záložníky. S tímto rozestavením slavil obrovský úspěch. Italský národní tým vyhrál mistrovství světa v letech 1934 a 1938 (Goldblatt & Acton, 2009).

Formace kombinovala prvky ofenzivního stylu, který praktikoval počátkem století Manchester United a Chapmanovi WM formace. Pozzo využíval důsledné obrany a rychlého přechodu do útočné fáze. Formace byla jako na míru ušitá právě italskému celku. Využití celé šířky hřiště kladlo vysoké požadavky na fyzickou připravenost

hráčů. Přesto ve 30. letech slavil italský tým dva mistrovské tituly ze světového šampionátu (Rohr & Simon, 2006).

Obrázek 3: Použité rozestavení 2:3:2:3 italského týmu Roma

Zdroj: <http://www.almanaccogiallorosso.it/1938-1939/Stagione3839.html>

3.4.4 Herní formace – Systém 4:2:4

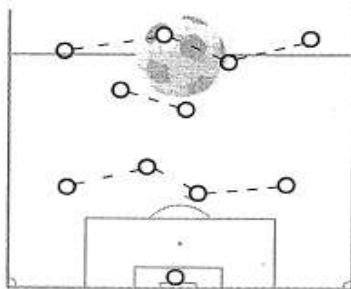
V 50. letech přichází na scénu nový typ herního systému. Formace se čtyřmi obránci, dvěma záložníky a čtyřmi útočníky. Poprvé jej použili Brazilci na MS 1958 ve Švédsku, kde slavili zisk zlaté medaile. Nešlo však o první využití, trenér V. Feola pouze zdokonalil použitou herní formaci týmem z Peru. K velké změně dochází hlavně v obranné řadě, kdy jeden ze záložníků je stažen. Vzniká tak systém se čtyřmi obránci. Předpokladem je zastoupení středové řady prvotřídními vůdčími hráčskými typy. Ve hře samotné pak docházelo ke kombinaci osobního a prostorového bránění. Brazilci však nebyli jediní, kdo tento systém úspěšně využíval. Na evropském kontinentu jej s drobnými změnami využívaly týmy Maďarska a Československé republiky (Roth & Simon, 2006).

Díky maďarskému národnímu týmu se do fotbalu opět vrátilo to, co mu systém WM vzal. Pohyblivost, vtip, tvůrčí improvizace. Předpokladem byla výborná pohyblivost a fyzická zdatnost jednotlivých hráčů. Maďaři nebyli první, kdo tento systém využil, pouze inovovali již používanou formaci. Hlavní změna nastala ve vysunutí jednoho středního záložníka a zasunutí druhého středního záložníka do obranné řady (Bedřich, 2006).

Systém byl velice pružný. Aktivně docházelo v průběhu hry ke změně formace. Při ofenzivní činnosti docházelo k vysunutí jednoho krajního obránce do záložní řady a jeho aktivní podpoře útočníků. V moderním fotbale naprosto běžná věc. Naproti tomu

při defenzivní činnosti týmu dochází k zasunutí jednoho z krajních útočníků opět do záložní řady a jeho výpomoc při defenzivní činnosti. Úkolem obránců již nebylo pouze obrát soupeře o míč, ale také ho konstruktivně rozehrát. Důraz byl tedy kladen na komplexní vybavení hráčů tzv. univerzálů. Formace se aktivně měnila při přechodu do útoku na rozestavení 3:3:4 a naopak při defenzivní práci týmu na rozestavení 4:3:3. Velmi důležitá byla práce středních záložníků, kteří měli hlavně řídit a organizovat hru. S přechodovou fází jim pomáhali hráči útočné i obranné řady (Borbély, 2006).

Poprvé se k popisu herního rozestavení použilo číselné vyjádření. Systém využíval rostoucí fyzickou a herní schopnost hráčů. Zasunutí hráče do obranné řady a vytvoření čtyřčlenné linie napomohlo k efektivnější činnosti obránců. Mohli se pohybovat blíže u sebe a zachycovat tak průnikové přihrávky soupeře. Relativně prázdný střed hřiště je aktivně podporován jak hráči defenzivy, tak hráči ofenzivy. Do útoku se pak aktivně zapojuje 6 – 7 hráčů. Síla je tedy značná. Po brazilských úspěších na mistrovstvích světa 1958 a 1970 přebírá tento systém prakticky celý fotbalový svět (<http://www.fotbal-trenink.cz>).

Obrázek 4: Rozestavení 4:2:4

Zdroj: (Votík, 2001)

3.5 Herní formace moderní

V následujících kapitolách představíme několik formací, které se využívají v moderním pojetí fotbalu. Během prvního století vývoje fotbalu se využívalo pouze několik odlišných rozestavení. Obvykle se na určitou dobu (20 až 30 let) prosadil jeden herní systém. Od 70. - 80. let 20. století se však taktika začala velmi rychle rozvíjet. Důležitá byla pružnost a adaptace týmu na herní systém soupeře. Flexibilita rozestavení závisela také na průběhu hry. Na fotbal se již nepohlíželo pouze jako na zábavnou hru, začalo se o něm více přemýšlet a kladl se důraz na dobře promyšlenou taktiku týmu.

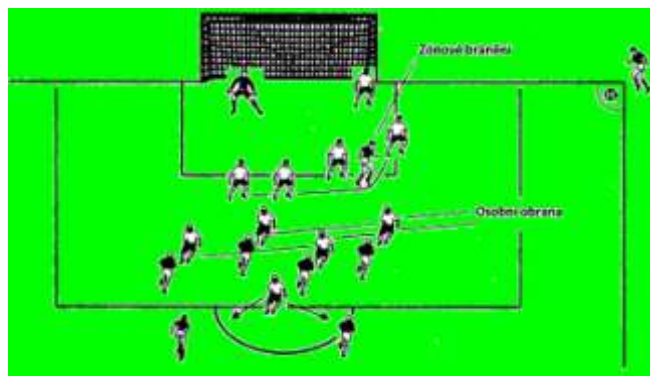
Většina nových herních rozestavení navazuje na do té doby používané formace a pouze vylepšuje určité nedostatky té nebo jiné formace.

Taktika týmu je také závislá na tom, zda tým nastupuje s tzv. liberem, a nebo bez něj. „Libero – (volný obránce) - převážně hráč zcela volně působící v obranné i útočné fázi hry. V obranné hraje v prostoru, tedy většinou žádného hráče osobně neobsazuje. Zajišťuje předního stopera i krajní hráče středové řady. V útočné fázi se může zapojovat do vedení i zakončování útoku“ (Votík, 2001).

Hra, kdy obranná řada hraje v jedné linii, se začala rozvíjet přibližně od 90. let. Přechod na tuto taktickou variantu je běh na dlouhou trať. Vyžaduje rychlostně a takticky vybavené hráče. Jedná se o poměrně velký zásah do organizace celé hry. Tento způsob obrany využívají všechny fotbalové týmy téměř na všech úrovních a kategoriích. Hru s liberem dnes můžeme vidět už jen u týmů hrajících nejnižší fotbalové soutěže, kdy roli libera přebírá zpravidla zkušený fotbalista, který už je na konci kariéry a jeho výkonnost není vysoká.

Výhody hry s obránci v jedné linii. Zpravidla se brání zónově (prostorově), a tím nevznikají volné prostory pro útočícího soupeře. Obránci roztahováním a stlačováním formace určují šířku a velikost prostoru, na kterém se hraje. Ke smrštění formace dochází při obranné činnosti tak, aby bránící mužstvo získalo co nejrychleji míč. Roztažení formace mužstvo volí při zisku balonu, aby si vytvořilo dostatečně velký prostor na manipulaci a vzájemnou souhru. Mezi nevýhodu tohoto rozestavení můžeme zařadit, že pokud obránci špatně komunikují, dochází k otevření prostoru mezi nimi a šikovný soupeř této skuliny využije. Dále pak zapojením krajních obránců do útočení střední obránci příliš útočit nemohou (Kozel, 2000).

K moderní formě bránění patří zónová obrana. Začala se vyvíjet v 50. letech jako důsledek a obrana proti týmům, které využívaly staženého středního útočníka. Obránci neobsazují jednoho vybraného útočníka, ale brání svůj prostor. Dochází pak tedy k situaci, kdy se u každého obránce může v průběhu hry vystřídat různý útočník. Rozdíl oproti osobní obraně je tedy ve stylu obsazování. U osobní obrany má každý obránce svého hráče. Při zónovém bránění si obránci hlídají vymezený prostor (Goldblatt & Acton, 2009).

Obrázek 5: Ukázka osobní a zónové obrany při standardní situaci

Zdroj: <http://web.ftvs.cuni.cz/eknihy/sportovnihry/fotbal/index.php?c=3>

3.5.1 Herní formace – 4:4:2

Jedno z nejvyžívanějších rozestavení 90. let 20. století a počátku 21. století. V současné době je spíše využíváno amatérskými týmy. Rozestavení je hodně variabilní a díky svému vyváženému rozložení dosti oblíbené.

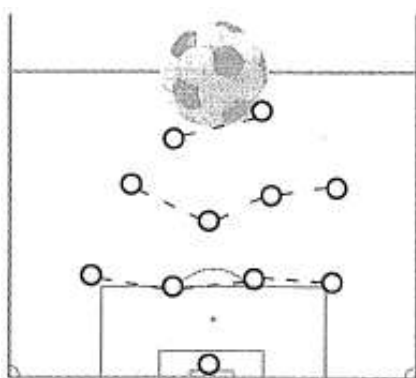
Největší zátěž je kladena na hráče záložní řady. Jeden ze středních záložníků musí podporovat útok, zatímco druhý se soustředí na podporu obrany. Krajní hráči se zapojují jak do útoku, tak i bránění a na chvíli vytvářejí již známé rozestavení 4:2:4. Útočníci si vzájemně vypomáhají, podporují se, a proto je velmi důležité, aby si rozuměli a vzájemně se doplňovali. Jedna z mnoha modifikací je vysunutí jednoho útočníky před druhého, herní formace pak vypadá 4:4:1:1. Jeden z úspěšných trenérů, který se vyhoupl na vrchol právě díky precizně propracovanému stylu hry v tomto rozestavení, je Arrigo Sacchi. Přestože si nikdy nezahrál fotbal na profesionální úrovni, dosáhl velkých úspěchů jako trenér velkoklubu AC Milán. Rozestavení může vytvářet velké mezery mezi jednotlivými liniemi. Sacchi tento problém vyřešil tím, že se jeho hráči pohybovali v uceleném bloku dopředu i dozadu (Goldblatt & Acton, 2009).

Mezi velké přednosti této formace patří prostorové vyvážení v rozložení hráčů, ale i jejich symetrické uspořádání podle střední osy hřiště. V základním stylu máme vždy konstantní rozestavení v linii čtyř obránců. Postavení hráčů záložní řady je variabilní, můžeme pozorovat postavení za sebou, vedle sebe nebo v kosočtverci, vždy záleží na taktice týmu. Rozestavení útočníků závisí na individuálních

schopnostech a na předpokladech hrát na větším či menším herním prostoru. Jedná se buď o postavení v linii, nebo za sebou (Buzek, 2005).

Velice důležitou oblastí je střed hřiště. Formace 4:4:2 je klasická defenzivní, přesto v moderním pojetí stylu hry můžeme plynule přecházet do ofenzivy podporou krajních obránců, záložníků a jednoho středového záložníka, kdy se pak do útoku zapojuje 6-7 hráčů. Veliký prostor musejí pokrýt dva vysunutí útočníci, jejichž hlavním úkolem je hledání si volných prostorů a především pak důrazná práce v pokutovém území soupeře. Krajiní záložníci se aktivně zapojují do ofenzivy týmu, avšak při ztrátě míče se musí co nejrychleji vrátit do původního rozestavení (Harvey, Dungworth & Miller, 2002).

Toto rozestavení prokázalo svoji hodnotu hlavně v polovině 90. let. Na MS ve Spojených státech roku 1994 tři ze čtyř semifinalistů nastoupili s touto herní formací. Především však na sebe upozornily úspěchy tzv. „fotbalových trpaslíků“ při kvalifikaci na MS, kteří toto rozestavení upřednostňovali. Stalo se pak to, že například tým z Norska porazil Anglii a tým ze Švýcarska dokázal vyřadit Portugalsko. Nebyly to jediné překvapivé fotbalové výsledky. Důležitým znakem tohoto rozestavení je aktivní tlak minimálně dvou hráčů na soupeře s míčem. Dochází tak k situaci 2 na 1. Jeden z hráčů se snaží tlačit na soupeře a vytlačit ho z prostoru, druhý mezitím odebírá míč. Hráč s míčem má být tak obklopen, aby se ze zmíněné situace nemohl dostat. Můžeme zde tedy pozorovat přechod od zónové obrany k osobní obraně při vytváření tlaku na hráče s míčem. Hráči by se pak měli pohybovat co možná nejbliže u sebe a kompaktním pohybem po hřišti nepouštět soupeře do útočných situací (Pataki, 2007).

Obrázek 6: Rozestavení 4:4:2

Zdroj: (Votík, 2001)

Obrázek 7: Rozestavení 4:4:2 (diamant)

Zdroj: <http://prazaofficial.cz/pohledem-prazi/pohledem-dabla-sezona-20142015/>

3.5.2 Herní formace – Catenaccion (1:4:4:1)

Jedno z velmi mála moderních rozestavení, které praktikovalo hru s liberem. Většina nově vznikajících herních formací se rychle šířila mezi světovými fotbalovými kluby. Některé se ovšem stávaly synonymem pro určité týmy nebo národy. Jedním z nich se stalo právě rozestavení catenaccion.

V italštině znamenající slovo řetěz (dlouhý, velký řetěz). Základem tohoto rozestavení je práce libera, který má hlídat, aby soupeřovi útočníci neprošli přes obranný val týmu. Pokud se podaří nějaký průnik, on by měl být tím, kdo tyto útoky zamete. Jedná se hlavně o obranný systém. Nutil však soupeře, aby zapojil do své útočné fáze dalšího hráče, a tím otevíral vrátka pro rychlé protiútoky. Italský trenér Salernitany Gipo tvrdil, že tento systém vymyslel poté, co sledoval rybáře při použití dvou sítí. Za první, hlavní síť, měli připravenou druhou, záložní, která sbírala ryby unikající z hlavní sítě (Goldblatt & Acton, 2009).

Dalším týmem, který hojně využíval tento systém, byli Švýcaři. Hlavním cílem bylo neprohrát. Tým spoléhal na rychlé brejky. Do obranné činnosti se zapojovala většina týmu s tím, že poslední hráč organizoval a čistil prostor za obránci. Útočným prvkem se pak stával rychlý protiútok (Bedřich, 2006).

Obrázek 8: Rozestavení Catenaccio (1:4:4:1)

Zdroj: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Catenaccio.png>

3.5.3 Herní formace – 4:3:3

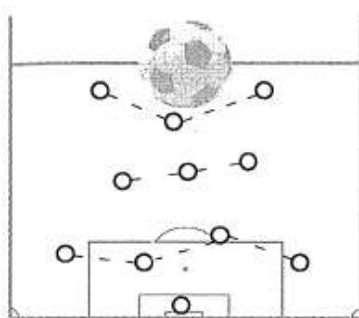
Jedná se v podstatě o defenzivnější variantu herní formace 4:2:4. Poprvé byla využita Brazilci na mistrovství světa 1962. Základem je dobrá součinná práce trojice středových záložníků. Dva krajní se zapojují hlavně do ofenzivy, naopak střední tvoří jakýsi štít před obrannou čtveřicí. Křídelní útočníci se mohou podle vývoje hry zapojit do útočné nebo obranné práce týmu. Čtveřice obránců má především defenzivní úkoly, přesto se však podle vývoje utkání mohou krajní obránci zapojovat do útočné činnosti týmu. Málo týmů volilo tento systém při zahájení hry, spíše se k němu uchýlovaly až v průběhu zápasu (Goldblatt & Acton, 2009).

Podle Bauera (2006) klade tato formace menší nároky na fyzickou připravenost týmu nežli rozestavení 4:4:2 a 3:5:2. Hojně se využívá v mládežnických soutěžích. Naopak jsou velké nároky kladeny na středové hráče, kteří se musí pohybovat po velké ploše. Výhodou je pevné postavení útočících hráčů, především pak v křídelních prostorech.

Votík (2001) ve své knize popisuje tento systém při hře s liberem. Není to běžné využití, přesto se v amatérském fotbale s ním můžeme setkat. V moderním profesionálním fotbale se praktikuje spíše zónová obrana. Tři středoví záložníci jsou jakýmsi spojovacím článkem mezi obranou a útokem. Díky trojici útočníků získává hra ofenzivní a atraktivní průběh. Útoky mohou být vedeny středem, ale díky posílení krajů jsou vedeny spíše po křídlech.

Dnes se opět velká část týmů vrací k tomuto rozestavení. Převážná část herního dění se odehrává ve středu hrací plochy. Zde se hra rodí, ale také rozpadá. A proto je velmi důležité tuto část hřiště ovládat. Trojice středových hráčů optimálně zajistí tento prostor. Při útočné činnosti aktivně podporují trojici útočníků, naopak při obranné

brání prostor pokutového území. Středová formace se však musí držet blízko u sebe, aby neotvírala prostory pro rychlou hru soupeře. Díky tomu může ihned po ztrátě balonu vytvářet herní tlak na soupeře a snažit se o jeho získání. Defenzivní činnost útočníků je velmi rozmanitá. Odvíjí se od toho, jaký styl chceme praktikovat. Střední útočník má za úkol aktivně narušovat rozehrávku stoperů, krajní útočníci se pak podle potřeby stahují na úroveň středních záložníků. Mohou se však i mírně povytáhnout a pomoci tak střednímu útočníkovi při vytváření tlaku na obrannou linii soupeře (Borbély, 2006).

Obrázek 9: Rozestavení 4:3:3

Zdroj: (Votík, 2001)

3.5.4 Herní formace – 3:5:2

Tato herní formace je v dnešní době významně využívána týmy z Apeninského poloostrova. Poměrně hojně ji praktikuje tým Juventus a italská reprezentace.

Nejvíce se toto rozestavení využívalo v Itálii, která se pokládá za zemi jejího vzniku. Postupně se začalo šířit po Evropě, především pak do Anglie. Týmy, které se rozhodly tento systém využít, však neměly dostatečně kvalitní hráče na obsazení jednotlivých postů. Příkladem může být tým Wiganu, kde hráči nestíhali plnit jak defenzivní, tak ofenzivní úkoly. Stávalo se pak, že po útočné akci týmu se krajní záložníci zapomněli vpředu a výsledkem bylo mnoho laciných gólů. Význam tento herní styl získal až po velikém úspěchu trenéra Juventus Turín, Antonia Contu, kterému se podařilo vyhrát třikrát po sobě titul italské Seria A. V Evropě se mu však prorazit nepodařilo (<http://www.devilpage.cz/2014/08/13/nove-rozestaveni-van-gaala/>).

Toto herní rozestavení je velmi variabilní a flexibilní. Na první pohled se zdá, že se jedná především o ofenzivně laděnou formaci. Musíme však rozdělit hru týmu na útočnou část a obrannou část. V první jmenované se nic nemění. Při obranné části však tým přechází do rozestavení 5:3:2. Stále se jedná o tutéž herní formaci, pouze

s drobnými změnami. Klíčovou roli hrají krajní záložníci, někdy popisováni jako krajní obránci. Při defenzivní činnosti se stahují do obranné linie. Původně trojice obránců se stáhne blíže k sobě a systém pak vypadá následovně. Tři stoperi a dva krajní obránci tvoří obrannou řadu, před nimi brání prostor před pokutovým územím trojice středních záložníků a útočníci se pak podle potřeby mohou zapojit i do obranné činnosti. Zde je tedy vidět vysoká flexibilita tohoto rozestavení, kdy tým přechází podle potřeby a vývoje hry z rozestavení 5:3:2 na 3:5:2 a obráceně (Goldblat & Acton, 2009).

Útok i obrana jsou v této formaci podporovány vyváženě. O velký rozruch a pozitivní představení systému se postarala na konci 80. let Francie. Předvedla nový systém, který byl atraktivní a přesný. Zesílený střed hřiště zajišťoval podle situace převahu jak v útoku, tak i v obraně. Dva vysunutí útočníci působili jako hrot oštěpu a aktivně se zapojovali do tlaku na obranné řady soupeře (Rohr & Simon, 2006).

Obrázek 10: Rozestavení 3:5:2

Zdroj: <http://7500toholte.sbnation.com/2015/7/14/8933799/football-tactics-basics-the-3-5-2-formation-explained>

3.5.5 Herní formace – 4:5:1

V současné době nejvyžívanější herní formace v moderním fotbale. Je velmi oblíbená díky své variabilitě a flexibilitě. Základem tohoto rozestavení je zahuštění středu hracího pole minimálně třemi středovými hráči. Postavení středové pětičky se může lišit, proto nacházíme pro tento systém dvě formy. Rozestavení 4:1:4:1, kdy záložní řada je ve formaci jeden štítový (defenzivní) záložník a před ním dva ofenzivněji ladění středopolaři. Postavení krajních záložníků se nemění. Druhá varianta 4:2:3:1 se dvěma defenzivními záložníky a jedním ofenzivně laděným záložníkem, který aktivně podporuje útok a působí jako podhrotový hráč.

Někteří trenéři charakterizují rozestavení 4:2:3:1 jako spíše defenzivní a využívají jej při zápasech se silnějšími protivníky především pro výrazněji zahuštěný střed pole. V tomto případě se jedná o klasickou formaci 4:5:1 a důležitou roli hrají krajní útoční záložníci. Nemůžeme však nahlížet na toto rozestavení jako na přímo defenzivní. Jde o velmi pružné a variabilní rozestavení, kdy hráči v herním poli vytvářejí kombinační hrou rovnoměrné rozvrstvení do fotbalových trojúhelníků. Každý hráč má určité povinnosti, které se odvíjejí od postu, na kterém hraje. Krajní obránci mají paradoxně především ofenzivní úkol s aktivním zapojováním do ofenzivy podél postranních čar. Měli by připravovat brankové příležitosti centry ze stran. Střední obránci zabezpečují obrannou linii jak do hloubky, tak i do šířky. Zajišťují ofenzivní činnost krajních obránců. Středoví defenzivní záložníci agresivním pojetím hry narušují útočnou činnost soupeře, spolu se středovými obránci zajišťují prostor před vápnem, pomáhají stoperům při zajišťování krajních obránců a podporují útočnou činnost ofenzivního středního záložníka. Ofenzivní středový záložník rozvíjí útočné akce týmu. Mělo by se jednat o kreativního, technicky dobře vybaveného hráče, který podporuje středního útočníka. Krajní záložníci se pohybují v křídelních prostorech a při obranné fázi iniciují tvorbu presinkových situací. Roztahují hru do stran a jejich síla je v situacích 1:1. Jedná se o velice rychlé a technicky zdatné hráče. Hrotový útočník, jehož hlavním úkolem je být vždy v pokutovém území při útočné akci týmu. Pohybovat by se měl v šířce pokutového území, neměl by se zapojovat do ofenzivy v prostorách postranních čar. Zpravidla se jedná o vysokého a mohutného hráče, který je silný v osobních soubojích a hlavičkových situacích (Horvath, 2005).

Goldblatt a Acton (2009) popisují formaci 4:5:1 jako převážně defenzivní. Rozestavení se zahuštěným středem pole a robustním útočníkem, který musí být schopen se prosadit proti obranné přesile soupeře a podržet míč do doby, nežli mu přispěchají na pomoc hráči záložní řady. Křídelní hráči pak doplňují osamoceneného útočníka v ofenzivě. Řada čtyř obránců má na starosti nezbytné zajišťování defenzivy.

Tuto herní formaci proslavil, hojně využíval a můžeme říci, že i dovedl k dokonalosti jeden z nejúspěšnějších fotbalových trenérů v současné době, Jose Mourinho. S tímto herním pojetím se prosadil až v londýnském klubu Chelsea FC a poté jej využíval i na následujících trenérských štacích v Realu Madrid FC a Interu Milán. Variabilita této formace je přímo závislá na typech hráčů, kteří v týmu hrají. V průběhu hry se rozestavení mění. Některé formy tohoto systému byly využity pouze jeden až dvakrát za zápas, jiné se praktikují po celou dobu utkání. Musí se využít

největší síla formace a zároveň aktivním tlakem donutit soupeře ke ztrátě míče. Důležitou roli hrají krajní záložníci, kteří se pohybují po různých místech na hřišti dle potřeby týmu. Zbytek hráčů se přizpůsobí pozici krajních záložníků tak, aby nastala rovnováha celého týmu. Krajní obránci pak zpravidla působí spíše na místech krajních záložníků, kteří se vysunují až na pozici křídelních útočníků. Podle potřeby se pak křídelní útočníci zatahují do středu pole a vytvářejí tak prostor pro krajní obránce, anebo roztahují hru až k postranní čáře a vytvářejí tak prostor sami pro sebe při diagonálním přenesení míče. Pokud se k útočnému výletu rozhodne jeden ze stoperské dvojice, na jeho místo se zatahuje jeden z defenzivních středních záložníků (Terzis, 2012).

V obranné části jsou důležité některé prvky pro tento herní styl. Především žádné riskování. Nepředpokládá se hra ofsajdových pastí, ale preferuje se boční postavení hráčů obranné řady tak, aby mohli okamžitě reagovat a zabránit průnikovým přihrávkám soupeře. Důležitá role se přikládá hře brankáře, jehož úkolem není pouze chytání, ale i aktivní zapojení se do obranné činnosti. Měl by sbírat dlouhé pasy za obranu, hraje pak post moderního libera. Velmi dobře tuto činnost sledujeme u gólmana Bayernu München, Manuela Neuera. Obránci by měli být rychlí a silní v osobních soubojích. Měli by pak působit blízko u sebe, aby se mohli vzájemně zajišťovat. Pokud jeden z nich vystoupí s útočníkem soupeře, zbylí tři obránci se stáhnou k sobě a vyplní vzniklou díru tak, aby ji soupeř nemohl využít pro rychlou přihrávku. Obranné formace se vždy mění podle potřeby týmu a síly soupeře (Terzis, 2012).

Obrázek 11: Rozestavení 4:2:3:1

Zdroj: fotoarchiv autora

3.6 Historie MS

V této kapitole krátce nastíníme historii mistrovství světa (MS) ve fotbale. Jedná se o nejdůležitější turnaj, kterého se účastní národní celky jednotlivých týmů. Koná se stejně jako olympijské hry jedenkrát za čtyři roky. Právě tento delší cyklus dává turnaji svoji váhu. První mistrovství světa se uskutečnilo v roce 1930 v Uruguayi. Od té doby, až do posledního šampionátu v Brazílii roku 2014, proběhlo celkem 20 ročníků. V důsledku druhé světové války se nekonaly turnaje v letech 1942 a 1946. Nebyla jim udělena ani pořadová čísla. Mistrovstvím světa myslíme pouze finálový turnaj konaný jedenkrát za čtyři roky, nikoli kvalifikační turnaj před každým šampionátem (Rohr & Siomon, 2006).

Do diplomové práce jsme zařadili tuto kapitolu z hlediska krátkého porovnání vývoje herních formací při finálových utkáních na jednotlivých mistrovstvích světa.

1. Mistrovství světa 1930, Uruguay

První ročník mistrovství světa předpokládal hodně očekávání. Myšlenka na konání tak velikého mezinárodního turnaje vznikla už roku 1924.

Místo konání: Uruguay

Rok: 1930

Ročník: 1.

Vítěz: Uruguay (výhra ve finále 4:2 nad týmem Argentiny)

Počet účastníků: 13 (bez ČSR)

Použité herní formace ve finálovém zápase: Pyramida (2:3:5)

Zajímavost: První a poslední turnaj, na který se nehrála postupová kvalifikace. Finálové utkání sledovalo přes 90 000 diváků. Použity byly dva míče. První poločas míč preferovaný týmem z Argentiny, druhý poločas balon uruguayský (Aczel, 2014).

2. Mistrovství světa 1934, Itálie

Druhý ročník přenesl konání na evropský kontinent, do Itálie.

Místo konání: Itálie

Rok: 1934

Ročník: 2.

Vítěz: Itálie (výhra ve finále 2:1 nad týmem Československa)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: Pyramida (2:3:5)

Zajímavost: Obhájce trofeje z Uruguaye nedorazil kvůli finančním problémům. Hrál se bez základních skupin, pouze vyřazovací systém. Týmy mohly tedy po prvním zápase rovnou odcestovat domů. To bylo velmi kruté například pro týmy z USA, Brazílie, Egypta a Argentiny, které své první zápasy prohrály, a tím pro ně mistrovství světa skončilo. Nejlepším střelcem se stal Oldřich Nejedlý z ČSR. Celkem nastřílel pět gólů (Goldblatt & Acton, 2009).

3. Mistrovství světa 1938, Francie

Třetí ročník světového šampionátu zůstal na evropském kontinentě. Hrál se však pod hrozbou druhé světové války. Nikdo nevěděl, co od turnaje očekávat.

Místo konání: Francie

Rok: 1938

Ročník: 3.

Vítěz: Itálie (výhra ve finále 4:2 nad týmem Maďarska)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: Pyramida (2:3:5)

Zajímavost: Rakousko stáhlo svou účast ještě před začátkem turnaje. Jeho předpokládaný protivník, Švédsko, postoupil přímo. Brazílie se prezentovala doposud nevídanou otevřenou útočnou hrou. V semifinále však podlehla budoucímu vítězi, týmu Itálie (Rohr & Simon, 2006).

4. Mistrovství světa 1950, Brazílie

Mistrovství světa, která se měla konat v letech 1942 a 1946, byla z důvodu válečných konfliktů ve světě zrušena. Čtvrtý ročník se tak opět přesunul na jihoamerický kontinent, tentokrát do Brazílie.

Místo konání: Brazílie

Rok: 1950

Ročník: 4.

Vítěz: Uruguay (výhra ve finálovém zápase 2:1 nad týmem Brazílie)

Počet účastníků: 13 (bez ČSR)

Použité herní formace ve finálovém zápase: 3:4:3 (oba týmy)

Zajímavost: Finálový zápas sledovalo na stadionu Maracana neuvěřitelných 199 954 diváků. Poprvé se na šampionátu objevil tým z Anglie. Díky jeho hvězdné

sestavě se na něj kladla velká očekávání. Hned první zápas však prohrál s týmem USA (Goldblatt & Acton, 2009).

5. Mistrovství světa 1954, Švýcarsko

Opět se vracíme na evropský kontinent, tentokrát do vnitrozemské, hornaté země Švýcarska. Největším favoritem šampionátu byl tým Maďarska.

Místo konání: Švýcarsko

Rok: 1954

Ročník: 5.

Vítěz: Západní Německo (výhra ve finále 3:2 nad týmem Maďarska)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: 3:2:5 (oba týmy)

Zajímavost: Československo po dvou porážkách skončilo hned v prvním kole turnaje. Poprvé byly zápasy vysílány pomocí televize. Maďarsko porazilo Jižní Koreu rozdílem devíti branek (Rohr & Simon, 2006).

6. Mistrovství světa 1958, Švédsko

Ještě před zahájením mistrovství to vypadalo na doposud jeden z nejvyrovnanějších turnajů. Poprvé se ukázala budoucí hvězda, Pelé.

Místo konání: Švédsko

Rok: 1958

Ročník: 6.

Vítěz: Brazílie (výhra ve finále 5:2 nad domácím celkem Švédska)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: Brazílie 4:2:4, Švédsko 2:4:4

Zajímavost: Československo senzačně porazilo ve skupině tým Argentiny 6:1, bohužel však podlehló týmu Severního Irska a remizovalo se Západním Německem. Nakonec se umístilo na třetí pozici a ze skupiny nepostoupilo. Nejlepším střelcem turnaje se stal Just Fontaine (Francie), který svým soupeřům nastřílel neuvěřitelných třináct branek (Rohr & Simon, 2006).

7. Mistrovství světa 1962, Chile

Na v pořadí sedmé mistrovství světa se opět dostáváme na jihoamerický kontinent. Tentokrát však do úzké, podlouhlé země Chile.

Místo konání: Chile

Rok: 1962

Ročník: 7.

Vítěz: Brazílie (výhra ve finále 3:1 nad týmem Československa)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: 4:2:4 (oba týmy)

Zajímavost: Československý tým se ve finále proti Brazílii ujal vedení již ve čtrnácté minutě. Skóre otevřel v té době jeden z nejlepších československých hráčů a budoucí legenda československého fotbalu, Josef Masopust. Jelikož téměř celou pořádající zemi prochází pohoří Andy, stadiony byly položeny ve vysokých nadmořských výškách. Některé týmy, jako například Brazílie, tomu podřídily přípravu (Goldblatt & Acton, 2009).

8. Mistrovství světa 1966, Anglie

Tentokrát se vůbec poprvé mistrovství světa realizuje v zemi, která je považovaná za kolébku moderního fotbalu. Není náhodou, že byla vybrána při 103letém výročí vzniku první fotbalové asociace.

Místo konání: Anglie

Rok: 1966

Ročník: 8.

Vítěz: Anglie (výhra ve finále 4:2 nad týmem Západního Německa)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: Anglie 4:3:3,

Západní Německo 4:4:2

Zajímavost: Byl to první a jediný triumf Anglie na světovém šampionátu. Jednalo se o přelomový rok mezi přechodem od starých herních systémů k novým. Začínal se klást větší důraz na defenzivu. Poprvé je na šampionátu uveden oficiální maskot, jímž se stal chlupatý lvíček jménem Willie (Goldblatt & Acton, 2009).

9. Mistrovství světa 1970, Mexiko

Poprvé v historii se konání mistrovství světa dostává na severoamerický kontinent, konkrétně do státu Mexiko.

Místo konání: Mexiko

Rok: 1970

Ročník: 9.

Vítěz: Brazílie (výhra ve finále 4:1 nad týmem Itálie)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: 4:3:3 (oba týmy)

Zajímavost: Největším problémem pro evropské týmy bylo počasí. Hrál se ve velikých vedrech a tři stadiony se navíc nacházely v nadmořské výšce vyšší než 2 100 metrů. Nová pravidla povolovala každému týmu vystřídat během zápasu dva hráče. Do té doby to nebylo možné. Ve skvělé formě se zde ukázal brazilský špilmachr Pelé. Stejně jako celý tým Brazílie, který oproti ostatním týmům předváděl oslnivý, ničím neomezovaný útočný fotbal (Goldblatt & Acton, 2009).

10. Mistrovství světa 1974, Západní Německo

V pořadí desátým světovým šampionátem se dostáváme do země, která je v té době rozdělená na dvě části. Východní, jenž je součástí socialistického bloku, a západní, která je víceméně samostatná.

Místo konání: Západní Německo

Rok: 1974

Ročník: 10.

Vítěz: Západní Německo (výhra ve finále 2:1 nad týmem Nizozemska)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: Západní Německo 4:2:4,
Nizozemsko 3:4:3

Zajímavost: Těsně před finálovým výkopem hlavní rozhodčí zjistil, že na hřišti chybí rohové praporky. Správce stadionu je tam zapomněl dát. Nizozemec Johan Neeskens proměnil vůbec první penaltu nařizenou ve finále mistrovství světa. Nizozemci na tomto turnaji uchvátili svou hrou. Bylo velkým překvapením, že se nestali mistry (Goldblatt & Acton, 2009).

11. Mistrovství světa 1978, Argentina

Velmi diskutabilní přidělení konání tak velkého turnaje této zemi. V Argentině se totiž tou dobou k moci dostala vojenská složka a nikdo nevěděl, jak celý šampionát dopadne.

Místo konání: Argentina

Rok: 1978

Ročník: 11.

Vítěz: Argentina (výhra ve finále 3:1 nad týmem Nizozemska)

Počet účastníků: 16

Použité herní formace ve finálovém zápase: Argentina 4:3:3, Nizozemsko 3:4:3

Zajímavost: Velkým překvapením se stal tým Tuniska, který ve skupině uhrál bezbrankovou remízu s obhájci trofeje, Západními Němci, a následně porazil tým Mexika. K postupu ze skupiny mu to však nakonec nestačilo a skončil třetí. Tento šampionát je také vzpomínán jako přehlídka účesů. Zatímco sestřih Brazilců vypadal jako dobře provedená trvalá, nejvíce všechny uchvátila hříva nejlepšího střelce Maria Kempese (Goldblatt & Acton, 2009).

12. Mistrovství světa 1982, Španělsko

Dvanácté mistrovství světa se opět vrací do Evropy. Tentokrát byla hostitelem jihoevropská země Španělsko.

Místo konání: Španělsko

Rok: 1982

Ročník: 12.

Vítěz: Itálie (výhra ve finále 3:1 nad Západním Německem)

Počet účastníků: 24

Použité herní formace ve finálovém zápase: 5:3:2 (oba týmy)

Zajímavost: Změna v počtu účastníků finálového turnaje. K tomuto kroku došlo v důsledku snahy FIFA zajistit více míst pro asijské a africké týmy. Problém s následným postupovým klíčem byl vyřešen tak, že první dva týmy postoupily do čtyř tříčlenných skupin, ze kterých následně vítězové postoupili do semifinále. (Goldblatt & Acton, 2009).

13. Mistrovství světa 1986, Mexiko

Původně se měl šampionát konat v Kolumbii. Stadiony však neodpovídaly požadavkům FIFA, a proto se na poslední chvíli turnaj přesunul do Mexika.

Místo konání: Mexiko

Rok: 1986

Ročník: 13.

Vítěz: Argentina (výhra ve finále 3:2 nad Západním Německem)

Počet účastníků: 24

Použité herní formace ve finálovém zápase: Argentina 4:5:1,
Západní Německo 5:3:2

Zajímavost: Poprvé zde byla k vidění tzv. mexická vlna. Jev, kdy diváci postupně vstávají a zase si sedají na svá sedadla. Vlna trvala zhruba 45 sekund, než oběhla celý stadion. Hlavním mužem turnaje se stal Diego Maradona, jeden z nejlepších fotbalistů všech dob. Jednak gólem, který vstřelil rukou, a proto se mu přezdívá „boží ruka“, hlavně pak svým úchvatným sólem přes půlku hřiště ve čtvrtfinálovém zápase proti Anglii (Goldblatt & Acton, 2009).

14. Mistrovství světa 1990, Itálie

Již podruhé se mistrovství světa koná na Apeninském poloostrově.

Místo konání: Itálie

Rok: 1990

Ročník: 14.

Vítěz: Západní Německo (výhra ve finále 1:0 nad týmem Argentiny)

Počet účastníků: 24

Použité herní formace ve finálovém zápase: Západní Německo 5:3:2,
Argentina 5:4:1

Zajímavost: Velkým překvapením byla výhra týmu Kamerunu nad Argentinou v základní skupině. Nutno dodat, že tým Kamerunu dohrával pouze v devíti hráčích. Turnaj pak vstoupil do povědomí veřejnosti také dosud nevídanou oslavou gólu mladého Kamerunce Rogera Milly. Ten po vstřelení branky rozjel oslavný taneček u rohového praporku (Goldblatt & Acton, 2009).

15. Mistrovství světa 1994, USA

Vůbec poprvé se turnaj konal v této severoamerické zemi. Důvodem byla snaha FIFA zpopularizovat fotbal nejen v Jižní, ale i v Severní Americe.

Místo konání: USA

Rok: 1994

Ročník: 15.

Vítěz: Brazílie (výhra ve finále po penaltovém rozstřelu nad Itálií)

Počet účastníků: 24

Použité herní formace ve finálovém zápase: 4:4:2 (oba týmy)

Zajímavost: Zde se poprvé v historii za vítězství v zápase udělovaly tři body místo dvou. Další změnu přineslo pravidlo malé domů, kdy gólman již nesměl přihrávku spoluhráčů chytat do ruky. Velkým překvapením se stal postup Saudské Arábie do osmifinále turnaje. Největší skandál postihl tým Argentiny, kdy Diego Maradona byl za použití zakázané látky vyloučen z turnaje (Goldblatt & Acton, 2009).

16. Mistrovství světa 1998, Francie

Podruhé se při cestě historií mistrovství světa dostáváme do země galského kohouta, Francie.

Místo konání: Francie

Rok: 1998

Ročník: 16.

Vítěz: Francie (výhra ve finále 3:0 nad týmem Brazílie)

Počet účastníků: 32

Použité herní formace ve finálovém zápase: Francie 4:1:3:2, Brazílie 4:4:2

Zajímavost: Finálový turnaj byl opět rozšířen o dalších osm týmů na celkových třicet dva. Dále se začalo využívat pravidlo „zlatého gólu“, které výrazně snižovalo pravděpodobnost penaltových rozstřelů (Goldblatt & Acton, 2009).

17. Mistrovství světa 2002, Jižní Korea/Japonsko

Na počátku nového tisíciletí se poprvé ujaly konání turnaje země asijského kontinentu.

Místo konání: Jižní Korea/Japonsko

Rok: 2002

Ročník: 17.

Vítěz: Brazílie (výhra ve finále 2:0 nad týmem Německa)

Počet účastníků: 32

Použité herní formace ve finálovém zápase: 3:5:2 (oba týmy)

Zajímavost: Nejen že měl světový šampionát premiéru v Asii, vůbec poprvé se o pořádání turnaje dělily dvě země. Celkový počet stadionů, na kterých se hrálo, vzrostl oproti Francii dvojnásobně, na dvacet. Velkým překvapením pak bylo vyřazení Francie, Argentiny a Portugalska hned v základní skupině. Další překvapení přichystal tým z Jižní Korey, který se probojoval až do semifinále, kde vypadl s týmem Německa. Poprvé také převzal trofej pro nejlepšího hráče turnaje brankář, konkrétně pak týmu Německa, Oliver Kahn (Goldblatt & Acton, 2009).

18. Mistrovství světa 2006, Německo

Podruhé se turnaj konal v Německu.

Místo konání: Německo

Rok: 2006

Ročník: 18.

Vítěz: Itálie (výhra ve finále na penalty nad týmem Francie)

Počet účastníků: 32

Použité herní formace ve finálovém zápase: Itálie 4:4:2, Francie 4:5:1

Zajímavost: Turnaj provázelo několik specifických situací. Hlavní a nejdiskutovanější událost se přihodila ve finále mezi Francií a Itálií. Poslední šampionát pro francouzskou hvězdu Zinedina Zidana neskončil slavně. Ačkoliv jej započal po proměněné penaltě velmi dobře, v nastavení se nechal vyprovokovat a nesmyslně srazil hlavou italského hráče Marca Materazziho, za což okamžitě dostal červenou kartu. Francie pak na penalty prohrála (Goldblatt & Acton, 2009).

19. Mistrovství světa 2010, Jihoafrická republika

Poprvé v historii mistrovství světa se finálový turnaj přesouvá na africký kontinent. Do Jihoafrické republiky, jedné z mála bohatších zemí tohoto světadílu.

Místo konání: Jihoafrická republika

Rok: 2010

Ročník: 19.

Vítěz: Španělsko (výhra ve finále 1:0 po prodloužení nad Nizozemskem)

Počet účastníků: 32

Použité herní formace ve finálovém zápase: 4:2:3:1 (oba týmy)

Zajímavost: Jako fandící prvek byly využívány tzv. vuvuzely, které vydávaly velmi nepříjemný troubivý zvuk. Vyjma afrických týmů toto všechny účastníky velmi překvapilo. Někteří hráči proti používání vuvuzel protestovali. V osmi finálovém zápase mezi týmy Anglie a Německa neuznal rozhodčí za stavu 2:1 zcela regulérní gól Franku Lampardovi (Anglie) (www.fifa.com).

20. Mistrovství světa 2014, Brazílie

Prozatím poslední mistrovství světa se podruhé dostalo do největší jihoamerické země, a to Brazílie.

Místo konání: Brazílie

Rok: 2014

Ročník: 20.

Vítěz: Německo (výhra ve finále 1:0 nad týmem Argentiny)

Počet účastníků: 32

Použité herní formace ve finálovém zápase: Německo 4:2:3:1, Argentina 4:4:2

Zajímavost: Poprvé byla využita technologie pro správné uznání branky. Fungovala na principu jestřábiho oka využívaného například v tenisu. Novinku představoval také mizící sprej, který se využíval při zahrávání standardních situací tak, aby si hráči neposouvali míč dopředu, nebo aby hráči stojící ve zdi nepopocházeli blíže k míči, než je stanoveno v pravidlech (www.fifa.com).

3.7 Mistrovství světa 2010 v Jihoafrické republice

Jihoafrická republika, zkratkou JAR, neboli Republic of South Africa. Jedná se o stát ležící na samotném jihu Afriky. Svoji rozlohou 1 221 037 km² se řadí mezi větší státy afrického kontinentu. Na severu sousedí s Namibií, Botswanou, Zimbabwe a Mosambikem. Uvnitř země se pak nacházejí dva malé státy a to Svazijsko a Lesotho. Hlavním městem je Pretoria, ležící téměř uprostřed země. Mezi další významná města řadíme přístav Cape Town, Johannesburg a Durban (Šára, Herink, Peštová et al., 2006).

Jihoafrickou republiku po dlouhá léta trápila rasová nesnášenlivost. Až v posledních letech dochází ke změně politiky a zmírnění rasismu. Významnou osobností v této situaci se stal Nelson Mandela, který byl zvolen prvním černošským

prezidentem JAR. Tato jihoafrická země patří mezi jednu z nejbohatších na africkém kontinentu. Díky svým zlatým dolům má poměrně velké zisky. Významné doly se nacházejí poblíž Johannesburgu. Díky nim pak došlo k velkému rozvoji nejen tohoto města, ale i celé země (Šlachta, 1997).

Po celé zemi se rozprostírá náhorní plošina, která se na severozápadě snižuje a pozvolna přechází v poušť Kalahari. Státem prochází jediná významná řeka Orange s přítokem Vaal. Při východním pobřeží pak můžeme najít pohoří Dračí hory (Drakensberg). Nejvyšší vrcholy dosahují okolo 3 500 metrů nad mořem. Celá země se nachází v subtropickém až tropickém suchém podnebném pásu. Podnebí je zde však ovlivněno nadmořskou výškou a oceánskými proudy. Průměrné roční srážky se pohybují mezi 450-600 mm/rok. Západní pobřeží je sušší nežli východní (Šára, Herink, Peštová et al., 2006).

Roku 2004 byla země seznámena s pořádáním světového turnaje v roce 2010. Vůbec poprvé bylo pořádání mistrovství světa přiděleno zemi z afrického kontinentu. Konal se zde v pořadí devatenáctý ročník. Z hlediska fotbalového turnaje nepřinesl žádné výrazné novinky. Ovládly jej především týmy z evropského a jihoamerického kontinentu. Jediným týmem z Afriky, který zaznamenal úspěch, byla Ghana. Tomuto západoafrickému týmu se povedlo probít až do čtvrtfinále, kde však vypadl s týmem Uruguaye. Šampionát utkvěl v paměti diváků především díky specifickému povzbuzování afrických fanoušků. K fandění se využívaly trubky, které jsou označovány jako „vuvuzely“. Zvuk, který z trubek vychází, pak připomíná šum ve včelím úlu. Šampionát zcela ovládli Španělé, kteří ve finále porazili Nizozemce brankou Andrése Iniesty (Hrabálek & Racek, 2012).

Každé mistrovství světa přineslo nějaké nové progresivní prvky do moderního fotbalu. Při konání devatenáctého ročníku šampionátu však byli odborníci zdrženliví s jakýmkoli prognózami a očekáváními. Hlavním důvodem bylo konání na africkém kontinentu. Nikdo nevěděl, co od něho očekávat. V rámci fotbalu šampionát žádný progres nepřinesl, pouze ukázal na důležitost a rostoucí nárok na individuální výkony na úkor týmových. Forma jednotlivých hráčů určovala úspěšnost týmu. Velmi dobře se na šampionátu prezentovaly evropské týmy, přesto svojí atraktivní hrou potěšily i jihoamerické týmy Argentina, Brazílie, Chile a Paraguay. Jako zásadní se ukázala forma a kvalita hrotových útočníků (Buzek, 2010).

3.7.1 Stadiony mistrovství světa 2010

V devíti městech Jihoafrické republiky bylo připraveno celkem deset fotbalových stadionů. Některé stadiony se renovovaly, jiné se musely postavit nově. Celkem se na stadionech odehrálo 64 zápasů. Ve významném městě Johannesburgu pořadatelé připravili dva fotbalové stánky.

Obrázek 12: Stadiony MS 2010 JAR

Zdroj: <http://fotbal.sportakce.cz/fotbal-ms-2010>

1. Stadion Peter Mokaba

Stadion, který byl postaven především pro účely světového šampionátu. Celková kapacita je 45 000 míst. Na tomto stadionu se odehrály zápasy pouze základní skupiny. Jméno získal podle Petera Mokaba, který se velmi významně podílel na boji proti apartheidu. Silná betonová konstrukce je navržena po typickém jihoafrickém stromu baobabu. Stadion leží v rozlehlé stepi a připomíná tak jakousi kapku modernizace v krásném přírodním prostředí. Celkem zde byly odehrány čtyři zápasy. Pouze ve skupinové fázi (Ustohal, 2010).

Obrázek 13: Stadion Peter Mokaba (Polokwane)

Zdroj: www.fifa.com

2. Stadion Royal Bafokeng

Stadion se nachází v severní části Jihoafrické republiky, konkrétně ve městě Rustenburg. Během turnaje zde bylo odehráno pět zápasů ve skupině a jeden v osmifinále. Stadion je mimo jiné využíván i pro rugby a atletiku. Stánek byl postaven v roce 1999, ovšem pro účely světového šampionátu byl rekonstruován, a jeho kapacita se zvýšila z původních 38 000 míst na 44 530 míst (Ustohal, 2010).

Obrázek 14: Stadion Royal Bafokeng (Rustenburg)

Zdroj: www.bafokeng.com

3. Stadion Mbombela

Další z pěti stadionů, který byl vystaven přímo pro mistrovství světa. Dva a půl roku trvala výstavba tohoto fotbalového stánku. Se svojí kapacitou 43 500 míst se jedná o nejmenší stadion pro světový šampionát. Příkré tribuny zaručují velmi dobrý výhled na dění na hrací ploše ze všech míst, dokonce i z nejvyšších pozic. Sedačky připomínají barvu zebry. Na tomto stadionu se odehrály celkem čtyři zápasy, pouze ve skupinové fázi. Ke svému zápasu zde nastoupil celek Itálie (Ustohal, 2010).

Obrázek 15: Stadion Mbombela (Nelspruit)

Zdroj: www.abduzeedo.com

4. Stadion Loftus Versfeld

Jedná se o nejstarší stadion, který byl pro světový šampionát využit. První sportovní klání se zde odehrávalo již v roce 1906. Od té doby prošel několika rekonstrukcemi. Poslední důležitá proběhla roku 1984, kdy byla přestavěna severní tribuna. K účelům světového šampionátu byl zrekonstruován v roce 2008, jednalo se především o celkovou modernizaci stadionu. Jeho kapacita se pohybuje okolo 52 000 míst. Odehráno zde bylo šest zápasů, pět skupinových a jeden osmifinálový mezi Paraguayí a Japonskem. Tento fotbalový stánek leží v hlavním městě Jihoafrické republiky, Pretorii (Ustohal, 2010).

Obrázek 16: Stadion Loftus Versfeld (Pretoria)

Zdroj: www.mapio.net

5. Stadion Soccer City

Zahajovací zápas mezi JAR a Mexikem se odehrál právě na tomto fotbalovém skvostu. Jedná se o největší stadion využitý pro mistrovství světa. Se svojí kapacitou 94 700 míst hravě strčí do kapsy leckteré evropské stadiony. Nachází se v nejlidnatějším městě Jihoafrické republiky, Johannesburgu. Stadion byl otevřen roku 1989. Pro účely světového šampionátu ho však pořadatelé nechali v roce 2009 zrekonstruovat. Vnější mozaikovitě zbarvení má představovat oheň a zemi, najdeme jej po celém obvodu. Nejdálčenější sedadlo se nachází necelých 100 metrů od hřiště. Každý fanoušek má tak dokonalý přehled o dění na hrací ploše. Celkem se zde odehrálo osm zápasů. Tím nejdůležitějším bylo finále mezi týmy Španělska a Nizozemska (Ustohal, 2010).

Obrázek 17: Stadion Soccer City (Johannesburg)

Zdroj: www.nairaland.com

6. Stadion Ellis Park

Druhý stadion, který se nachází v jednom z největších měst Jihoafrické republiky Johannesburgu, se nazývá Ellis Park. Celkem zde bylo odehráno sedm zápasů světového šampionátu. Vrcholným zápasem pak bylo čtvrtfinálové utkání mezi Španělskem a Paraguayí. Tým z Pyrenejského poloostrova vyhrál 1:0. Stadion se v historii využíval nejen pro fotbal, rugby, ale i pro zápasy kriketu. Celková kapacita stadionu je 62 567 míst (Ustohal, 2010).

Obrázek 18: Stadion Ellis Park (Johannesburg)

Zdroj: www.joburg.org.za

7. Stadion Free State

V pořadí sedmý stadion, který si představíme, leží v centrálně uloženém městečku Bloemfonteinu. Jedná se o čtvrté největší město v zemi, které je zároveň sídlem justiční moci. Celkem zde bylo odehráno šest utkání, vrcholem pak byl zápas mezi Anglií a Německem v osmifinále. Tento zápas skončil 4:1 pro německý tým, přesto se o něm dlouho hovořilo ve smyslu kontroverzního rozhodnutí rozhodčích při jasném gólu Franka Lamparda z týmu Anglie. Opět na scénu vyvstala otázka o využití technických pomůcek ve vrcholném fotbale. Stadion byl postaven v roce 1995 z důvodu konání rugbyového mistrovství světa. Pro účely světového šampionátu ve fotbale došlo k některým úpravám. Kapacita se zvedla na 48 000 diváků, dále pak stadion prošel rekonstrukcí vybavení. Vytvořeny byly nové turnikety, světelná tabule a modernizovalo se osvětlení tak, aby vyhovovalo požadavkům mistrovství světa (Ustohal, 2010).

Obrázek 19: Stadion Free State (Bloemfontein)

Zdroj: www.plak.co.za

8. Stadion Moses Mabhida

Tento fotbalový stánek leží v nejvýchodnějším z měst, ve kterých proběhlo mistrovství světa. Nachází se v přístavním městě Durbanu. Kapacitně se jedná o druhý největší stadion. Vyrostl právě pro potřeby konání světového šampionátu. Celková kapacita je 70 000 diváků. Podle potřeby však může dojít k jejímu snížení na 54 000, nebo naopak ke zvýšení až na 80 000 míst. Stadion má nápadný oblouk, kterým připomíná fotbalový stánek z Wembley. Celkem zde bylo odehráno sedm zápasů, nejdůležitějším se pak stalo semifinálové utkání mezi Německem a Španělskem s konečným výsledkem 0:1 (Ustohal, 2010).

Obrázek 20: Stadion Moses Mabhida (Durban)

Zdroj: www.fotbal.hattrick.cz

9. Stadion Nelson Mandela Bay

Stadion nacházející se na jihu země v přístavním městě Port Elizabeth. Svůj název získal po držiteli Nobelovy ceny za mír a bývalém prezidentovi Jihoafrické republiky, Nelsonovi Mandelovi. Stadion byl postaven opět přímo pro účely světového šampionátu. Celková kapacita sahá k 48 000 míst. Jedná se tedy o jeden z menších stánků. Odehráno zde bylo osm zápasů. Především pak souboj poražených, tedy zápas o třetí místo mezi Uruguayí a Německem. Evropský tým nakonec utkání zvládl lépe a vyhrál 3:2 (Ustohal, 2010).

Obrázek 21: Stadion Nelson Mandela Bay (Port Elizabeth)

Zdroj: www.fotbal.hattrick.cz

10. Stadion Cape Town

Poslední ze stadionů se nachází ve druhém největším městě Jihoafrické republiky, Kapském městě (Cape Town). Tento fotbalový stánek s celkovou kapacitou 69 070 diváků byl postaven přímo pro účel konání mistrovství světa. Ačkoliv se jedná o nový stadion, před ním na tomto místě stál starý, původní, který byl však zbourán. Tento nový stánek se otevřel pro fanoušky v roce 2007. Celkem se zde odehrálo osm utkání. Tím nejdůležitějším pak byl semifinálový zápas mezi Uruguayí a Nizozemskem. Skončil výhrou Holanďanů 3:2 (Ustohal, 2010).

Obrázek 22: Stadion Cape Town (Kapské město)

Zdroj: www.en.wikipedia.org

Těchto deset stadiónů bylo využito celkem k 64 zápasům mistrovství světa ve fotbale 2010 konaném v Jihoafrické republice. Všechny stadiony prošly zkušebními testy tak, aby se zamezilo případným problémům. Některé stadiony vznikly nově, jiné prošly rekonstrukcí. Bohužel většina stadionů se již dnes nevyužívá.

3.8 Mistrovství světa 2014 v Brazílii

S rozlohou více jak 8,5 milionů km² se jedná o největší stát Jižní Ameriky. Celkově Brazílii patří páté místo v žebříčku velikosti států. Hlavní město Brasilia je situováno do středu země. Přesto, že se nejedná o nejrozsáhlejší město, získalo tento cenný titul především díky své poloze. Úředním jazykem je portugalská, protože země byla kolonií právě Portugalska. Tvoří jej především běloši, mestici a černoši. Téměř 70% obyvatelstva je koncentrována ve městech, což poukazuje na velmi silnou urbanizaci státu. Mezi největší města patří Sao Paulo (9,7 mil. obyvatel), Rio de Janeiro

(5,8 mil. obyvatel) a hlavní město Brasilia (2,4 mil. obyvatel). Přírodní bohatství této země je poměrně rozsáhlé. Disponuje velkými zásobami železné rudy, barevných kovů, černého uhlí a fosfátů. V rámci zemědělství pak převládá pěstování kávy, kakaa, banánů a cukrové třtiny. Významnou složkou hospodářství je i rybolov. Důležitou pro tuto zemi se stala těžba dřeva v Amazonském deštném pralese a sběr kaučuku (Braun & Červinka, 2002).

Z hlediska fyzické geografie se jedná spíše o zemi nížinatou. Na severu nacházíme rozsáhlou Amazonskou nížinu, která se rozprostírá podél největší řeky, Amazonky. Vysoká pohoří v Brazílii nejsou, přesto můžeme na jihovýchodě země nalézt Brazilskou vysočinu, jejíž nejvyšší vrchol Bandeira měří 2890 metrů. Spíše než do výšky se tato vysočina rozprostírá do šířky, zaujímá něco kolem 4 000 000 km². Můžeme zde také nalézt několik významných vodních nádrží. Vodní nádrž Sobradinho, která je vůbec největší na americkém kontinentě, na hranicích s Paraguáí pak vodní nádrž Itaipú, která se pyšní nejvýkonnější vodní elektrárnou na světě. Většina území Brazílie se nachází v tropickém podnebném pásu. Oblast okolo rovníku v tropickém rovníkovém, zbytek pak v tropickém střídavě vlhkém pásu se závislostí na monzunech. Poměrně velké množství srážek je sem přenášeno od Atlantického oceánu, zbytek se tvoří z výparů tropického deštného lesa. Vlivem polohy je teplota po celý rok konstantní, průměr okolo 22°C. Průměrná nadmořská výška se pohybuje kolem 500 metrů nad mořem (Šára, Herink, Peštová et al., 2006).

V roce 2007 federace FIFA rozhodla, že jubilejní dvacátý ročník mistrovství světa bude po 64 letech hostit jihoamerický stát Brazílie. Stala se tak teprve pátou zemí, která měla možnost pořádat světový šampionát dvakrát.

Do závěrečného turnaje se z kvalifikací proboujvalo celkem 32 mužstev. Kvalifikaci však rozehrало neuvěřitelných 204 mužstev z různých koutů světa. Během mistrovství proběhlo celkem 64 utkání hraných ve dvanácti městech na dvanácti nových nebo zmodernizovaných stadionech. Poprvé zde byla využita technologie na brankovou čáru pro kontrolu uznání vstřelené branky. Na světovém šampionátu se objevil i tým, který se na takový velký turnaj kvalifikoval vůbec poprvé, Bosna a Hercegovina. Losem byla přidělena do skupiny F k týmům Argentiny, Nigérie a Íránu. Přestože se nejednalo o papírově silnou skupinu, skončila Bosna a Hercegovina po jedné výhře a dvou prohrách na třetím, nepostupovém místě. Jediným týmem, který se účastnil doposud všech mistrovství světa, je Brazílie. Té se dokonce podařilo pětikrát získat titul mistra světa. O největší překvapení turnaje se postaral tým Španělska. Mužstvo z Pyrenejského

poloostrova, které vyhrálo světový šampionát v roce 2010, nepostoupilo po dvou porážkách a jedné výhře ze skupiny B. Další senzaci turnaje předvedl tým Kostariky, který se dvěma výhrami a jednou remízou postoupil z poměrně těžké skupiny D do osmifinálových bojů. Nutno podotknout, že ve skupině D hrála mužstva Anglie, Itálie, Uruguaye a samozřejmě Kostariky. Mistrovství světa suverénně ovládl tým Německa. Hladce postoupil ze skupiny G a ve vyřazovací části pak v semifinále uštědřil domácímu týmu největší porážku 7:1. Výhru a titul ze světového šampionátu vystřelil Německu střídající Mario Götze až v prodloužení. Německo se tak radovalo ze čtvrtého titulu mistra světa (www.fifa.com).

3.8.1 Stadiony mistrovství světa 2014

Proti předchozímu světovému šampionátu pořadatelé tentokrát připravili celkem dvanáct fotbalových stadionů. Fotbalové stánky byly rozmístěny spíše při pobřeží Atlantického oceánu. Nejzápadněji položená Aréna de Amazonia leží uprostřed Amazonského pralesa ve městě Manaus. Celkem se na světovém šampionátu odehrálo 64 zápasů.

Obrázek 23: Stadiony MS 2014 Brazílie

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/mistrovstvi-sveta-2014/mesta-stadiony/>

1. Stadion Arena de Amazônia

Aréna, jak již bylo řečeno, se nachází ve městě Manaus a jedná se o nejzápadněji položený stadion tohoto mistrovství světa. Sídlo je situováno téměř do středu Amazonského deštného pralesa. Najdeme zde tropické klima s vysokou vlhkostí

vzduchu (místy až 90%). Teploty jsou velmi odlišné, mohou se vyšplhat až k 37°C, ale zároveň také klesnout na 13°C. V měsících, kdy se zde odehrávaly zápasy světového šampionátu, dosahovala teplota na průměrných 26°C a vlhkost byla 83%. Pro hráče, kteří na toto klima nejsou zvyklí, to představovalo velkou zátěž. Celkem se v této aréně odehrály čtyři zápasy mistrovství světa. Mezi největší lákadla jednoznačně patřil zápas skupiny D mezi Anglií a Itálií. Kapacita stadionu je 46 000 míst (Hodr, 2014).

Obrázek 24: Stadion Arena da Amazonia (Manaus)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-manaus-258271/>

2. Stadion Estádio Plácido Aderaldo Castelo

Tento stadion byl postaven již v roce 1973. Pro účely světového šampionátu však prošel celkovou rekonstrukcí. Kapacita se pohybuje okolo 67 000 diváků. Odehráno zde bylo celkem šest zápasů. Nejatraktivnějším se stalo utkání mezi domácí Brazílií a Kolumbií ve čtvrtfinále, kdy domácí celek zvítězil 2:1 a postoupil tak do semifinále. Stadion je domovským stánkem hned dvou brazilských klubů, Ceará Sporting Club a Fortaleza Esporte Club. První jmenovaný patří mezi ty známější klubové celky. Aréna však neslouží pouze fotbalovým účelům, konaly se zde také nerůznější kulturní akce. Mezi ty nejvýznamnější patří koncert Eltona Johna nebo Beyoncé (Hodr, 2014).

Obrázek 25: Stadion Estádio Plácido Aderaldo Castelo (Fortaleza)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-fortaleza-258462/>

3. Stadion Arena das Dunas

Jeden z menších fotbalových stánků, přesto však patří k nejlépe hodnoceným. Kapacita dosahuje 45 000 míst, což není mnoho. Stadion se nachází v přímořském městě Natal. Hostil celkem čtyři skupinová utkání šampionátu. Mezi ta významná bychom mohli zařadit utkání mezi Itálií a Uruguayí. Aréna vyrostla na místě bývalého stadionu Estádio Machadão, který musel být stržen. Nový stadion byl slavnostně otevřen počátkem roku 2014. Nejen stadion je součástí krás této části města. Souběžně s ním zde vyrostla řada hotelů, obchodních center, divadel, umělé parky a jezera. Domovským stánkem po konci mistrovství světa se stal pro klub América FC (Hodr, 2014).

Obrázek 26: Stadion Arena das Dunas (Natal)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/mistrovstvi-sveta-2014/mesta-stadiony/natal/>

4. Stadion Arena Pernambuco

Na tomto stadionu se odehrály fotbalové zápasy již při konání mistrovství světa v roce 1950. Svůj domovský stánek zde mají tři historicky nejslavnější kluby v Brazílii – Náutico, Santa Cruz a Sport Club. Aréna se nachází v překrásném městě Recife. Hostila celkem čtyři skupinové zápasy a jedno osmifinále mezi týmy Kostariky a Řecka.

Kapacita stadionu je 46 000 diváků, patří tedy k těm menším. Aréna je součástí obrovského komplexu plného obchodních domů, restaurací a kin. Na ochozech si pak můžeme povšimnout solárních panelů, které jsou schopné vyprodukovat až jeden megawatt energie. Ne nadarmo se proto stadionu přezdívá „zelený“ (Hodr, 2014).

Obrázek 27: Stadion Arena Pernambuco (Recife)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-recife-258608/>

5. Stadion Arena Fonte Nova

Celková kapacita této fotbalové arény činí 55 000 míst. Nachází se v historicky prvním hlavním městě koloniální Brazílie, Salvadoru, tehdy Sao Salvador da Bahia de Todos os Santos. Nový fotbalový stánek byl svědkem celkem šesti zápasů včetně jednoho semifinále a jednoho čtvrtfinále mezi Kostarikou a Nizozemskem. Součástí arény je i muzeum, parkoviště, obchody, hotely a koncertní hala. Podobně jako u ostatních pobřežních měst i zde teplota dosahuje vysokých hodnot. Vysoká je i vlhkost vzduchu. Na mistrovství světa se zde hned na začátku turnaje představila mužstva jako Španělsko, Nizozemsko, Portugalsko, Francie a budoucí mistr Německo (Hodr, 2014).

Obrázek 28: Stadion Arena Fonte Nova (Salvador)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/mistrovstvi-sveta-2014/mesta-stadiony/salvador/>

6. Stadion Arena Pantanal

Tento fotbalový stánek s celkovou kapacitou 43 500 míst patří také k menším. Stavba započala roku 2010. Předtím stál na tomto místě stadion otevřený v roce 1976, známý jako Verdao. Pro účely světového šampionátu byl však nevyhovující, a proto došlo k jeho zbourání a výstavbě nového fotbalového chrámu nazývaného Arena Pantanal. V rámci mistrovství světa zde proběhly čtyři skupinové zápasy. Výstavbu arény provázely různé komplikace. Od demonstrace dělníků, až po šibeniční termín otevření stadionu. Přesto se ale vše vydařilo a zápasy zde bez problémů proběhly. Stadion se nachází ve středobrazilském městě Cuiabá (Hodr, 2014).

Obrázek 29: Stadion Arena Pantanal (Cuiabá)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-cuiaba-258183/>

7. Stadion Estádio Nacional de Brasília Mané Garrincha

Byl postaven speciálně pro potřeby světového šampionátu. Najít jej můžeme v hlavním městě Brazílie, Brasilia. Stavba započala v roce 2010. Díky problémům při stavbě a celkovému vyčíslení stavby můžeme říci, že tento stadion je za anglickým Wembley druhým nejdražším v historii fotbalových staveb. Nejsmutnější se stává fakt, že po ukončení šampionátu stadion nemá pravidelné využití, žádný celek se do jeho útroeb nenastěhoval. Celková kapacita stadionu je 73 000 míst. Při světovém šampionátu se zde odehrálo celkem sedm zápasů, včetně utkání o bronz mezi týmy Brazílie a Nizozemska. Bohužel pro domácí celek, Nizozemci vyhráli 3:0 a domácí tak nezískali žádný z cenných kovů (Hodr, 2014).

Obrázek 30: Stadion Estádio Nacional de Brasília Mané Garrincha (Brasília)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/mistrovstvi-sveta-2014/mesta-stadiony/brasilia/>

8. Stadion Estádio Governador Magalhães Pinto

Jedná se o druhý největší stadion v zemi. Původní fotbalový stánek dosahoval kapacity až 130 000 diváků. Pro účely světového šampionátu však byla nutná renovace stadionu a samozřejmě i redukce kapacity na konečných 64 000 míst. Opravy trvaly celé tři roky a nová aréna byla otevřena v roce 2012. Své domácí zázemí zde mají dva nejslavnější kluby Brazílie, Atlético Mineiro a Cruzeirs. Stadion se nachází ve městě Belo Horizonte, které leží 700 kilometrů jihovýchodně od hlavního města Brazílie. Na stadionu byla vybudována vodní nádrž k recyklaci dešťové vody, která se následně využívá na zavlažování hřiště. Během šampionátu se zde odehrálo celkem šest zápasů. Z toho čtyři skupinové, jeden osmifinálový a semifinálový zápas mezi Brazílií a Německem, který pro domácí celek skončil ostudnou prohrou 1:7 (Hodr, 2014).

Obrázek 31: Stadion Estádio Governador Magalhães Pinto (Belo Horizonte)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/mistrovstvi-sveta-2014/mesta-stadiony/belo-horizonte/>

9. Stadion Maracanã

Jednoznačně nejznámější a největší fotbalový chrám Brazílie se nachází v pobřežním městě proslaveném svými karnevaly, Rio de Janeiro. Město je známé také sochou Ježíše Krista, která se tyčí nad Riem. Zároveň zde můžeme nalézt jednu z nejznámějších pláží na světě, Copacabanu. Ta je dlouhá čtyři kilometry. Supermoderní aréna dnes již nemá tak velkou kapacitu jako při finále mistrovství světa 1950, kdy se v jejích útrobách tísnilo neuvěřitelných 200 000 diváků. Pro účely světového šampionátu musel být stadion zrekonstruován a zmodernizován. Kapacita se snížila na 78 000 míst a zmizel i horní prsteneček, který byl nahrazen střechou. Její výhoda se skrývá v tom, že při dešti stéká voda do sběrných nádrží, odkud je opět využívána. I přesto, že se kapacita snížila, zůstává stadion největším ze všech arén na mistrovství světa. Odehrálo se zde celkem sedm utkání, včetně čtvrtfinálového a samozřejmě toho nejdůležitějšího, finálového zápasu mezi Německem a Argentinou. Němci zvítězili gólem ve 113. minutě a slavili tak titul mistrů světa (Hodr, 2014).

Obrázek 32: Stadion Maracanã (Rio de Janeiro)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-rio-de-janeiro-259061/>

10. Stadion Arena Corinthians

Patří mezi sedm stadionů, které byly vystaveny přímo pro účely světového šampionátu. Aréna se nachází v nejlidnatějším městě Brazílie, Sao Paulu. Právě na tomto stadionu proběhlo úvodní utkání mezi Brazílií a Chorvatskem. Domácí zápas zvládli a vyhráli 3:1. S celkovou kapacitou 68 000 míst se řadí mezi tři největší stadiony. Domácím klubem, který zde hraje svá utkání, je slavný celek FC Corinthians. Arena Corinthians drží i negativní prvenství. Při její stavbě přišlo o život nejvíce dělníků. Během mistrovství světa se zde odehrálo šest utkání. Vyjma zahajovacího, ještě semifinálová utkání mezi týmy Nizozemska a Argentiny. Celek z Jižní Ameriky postoupil do finále až po penaltovém rozstřelu (Hodr, 2014).

Obrázek 33: Stadion Arena Corinthians (Sao Paulo)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-sao-paulo-258384/>

11. Stadion Arena da Baixada

Stadion prošel rekonstrukcí již v 90. letech 20. století. Nachází se ve městě ležícím na jihu Brazílie, Curitiba. Přestože se jedná o poměrně novou arénu, musela být pro účely mistrovství světa opět zrekonstruována. Mimo jiné se zvedla i kapacita z původních 20 000 míst na téměř 44 000 sedaček. Oprava stadionu byla spjata s obdobnými problémy jako opravy většiny arén. Kvůli zpoždění stavby hrozilo, že pořadatelství městu bude odebráno. Na stadionu se představilo celkem osm mužstev ve čtyřech zápasech základních skupin. Mimo jiné i celek Španělska a Ruska (Hodr, 2014).

Obrázek 34: Stadion Arena da Baixada (Curitibo)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-curitiba-257987/>

12. Stadion Estádio Beira-Rio

Svým vzhledem velmi specifická aréna se nachází v Porto Alegre, nejjihněji položeném městě, ve kterém se světový šampionát konal. Poprvé se její brány otevřely v roce 1969. Na tomto stadionu došlo, v porovnání s ostatními, pouze ke kosmetickým úpravám. Zastřešení, přidání nových míst, úprava parkoviště, to vše bylo provedeno v roce 2012. Kapacita stadionu činí 51 300 míst. Podobně jako Aréna das Dunas je tento fotbalový stánek součástí rozsáhlého komplexu obchodních center, sportovišť, barů, ale i kaple. Odehrálo se zde celkem pět zápasů, včetně osmifinálového utkání mezi Německem a velkým překvapením turnaje, Alžírskem (Hodr, 2014).

Obrázek 35: Stadion Estádio Beira-Rio (Porto Alegre)

Zdroj: <http://www.eurofotbal.cz/clanky/brasil-2014-porto-alegre-258091/>

Představeno bylo všech 22 fotbalových stadionů, na kterých se odehrálo celkem 128 utkání během mistrovství světa 2010 v Jihoafrické republice a mistrovství světa 2014 v Brazílii. Všechny arény jsou velmi moderní a některé byly postaveny přímo pro světový šampionát. Se svojí kapacitou více jak 94 000 míst je jednoznačně největším stadionem aréna v Johannesburgu, Soccer City. Na druhém místě pak Maracana ležící v brazilském Rio de Janeiru. Mezi menší fotbalové stánky pak můžeme zařadit brazilský stadion Arena da Baixada, který nejdeme ve městě Curitiba. Dále pak jihoafrický Royal Bafokeng, nacházející se v Rustenburgu. Kapacita obou stadionů dosahuje kolem 44 000 míst.

4 Syntetická část

4.1 Použité herní formace na MS 2010

Hlavním cílem této práce je analýza herních formací ve dvou po sobě jdoucích mistrovstvích světa ve fotbale. Celkem jsme analyzovali 64 zápasů na každém světovém šampionátu. Nutno podotknout, že všechny týmy nemají stejný počet odehraných utkání. Některé vypadly již ve skupinách, jiné až ve vyřazovacích fázích. Počet herních rozestavení se tedy vyšplhal na 128. Cílem byla analýza základních rozestavení, tedy takových, v jakých jednotlivá mužstva nastupovala do zápasů. Z nich totiž vychází taktika týmu. Tabulka číslo 1 popisuje herní formace a četnost jejich využití.

Tabulka 1: Použité herní formace na MS 2010

Herní rozestavení	Počet využití	Procentuální využití
4:2:3:1	36x	28%
4:3:3	34x	27%
4:4:2	31x	24%
4:1:4:1	14x	11%
4:1:3:2	4x	3%
4:3:2:1	3x	2%
3:4:3	3x	2%
5:4:1	2x	2%
5:1:3:1	1x	1%

Zdroj: www.fifa.com

Z této tabulky můžeme vyčíst, že na světovém šampionátu v Jihoafrické republice v roce 2010 bylo použito celkem devět základních herních formací. Rozestavení 4:2:3:1 patřilo v průběhu mistrovství světa k nejvyužívanějším. Celkem jej trenéři zvolili 36krát, což činí 28%. Mezi týmy, které praktikovaly toto rozestavení, patří především evropské celky Nizozemsko a Německo. Obě tyto země využily herní formaci 4:2:3:1 ve všech svých utkáních, celkem tedy 7krát. Německo i Nizozemsko se probojovalo až do semifinálových bojů. Nizozemsko prohrálo ve finále s týmem Španělska 1:0,

Německo vypadlo již v semifinále a v souboji o třetí místo porazilo Uruguay 3:2. Celkem 3krát toto rozestavení využily ještě také týmy Francie a Austrálie, oba celky však vypadly již ve skupině.

Druhým nejpoužívanějším rozestavením bylo 4:3:3. Celkem 34krát, v přepočtu na procentuální zastoupení 27%. Poměrně velký počet týmů využil tuto herní formaci. Tým Argentiny vycházel z tohoto rozestavení nejvíce, celkem v pěti zápasech. Čtyřikrát využily formaci celky Portugalska, Brazílie a Chile. Ani jeden z celků se však neprobojoval do semifinále. Brazílie a Argentina vypadly ve čtvrtfinále, tým Portugalska v osmifinále.

Rozestavení 4:4:2, jak z tabulky vyplývá, se stalo třetím nejvyužívanějším. Jedná se o nejzákladnější herní formaci. Trenéři ji hojně využívali v reprezentačních týmech na konci 20. století a počátku 21. století. Jelikož každý klub vychází z jiné taktiky, každý trenér má svoji představu o hře, reprezentační trenéři pak musí vymyslet takové rozestavení, aby sedlo celému týmu. V národním týmu již nezbývá tolik času na trénink taktiky, proto se dříve trenéři uchýlovali právě k tomuto rozestavení. V současné době jsou hráči vyspělejší, jednotlivé systémy se propojují a navíc reprezentace zpravidla určuje taktiku podle týmu, odkud je povoláno nejvíce hráčů, viz. Itálie a Španělsko. Na mistrovství světa 2010 základní rozestavení 4:4:2 využili trenéři celkem 31krát. Jedná se o poslední herní formaci, která překročila na tomto šampionátu hranici 30 použití. V procentuálním zastoupení to pak činí 24%. Nejvíce byla využita týmy Uruguaye, Anglie a USA, shodně čtyřikrát. Dále pak třikrát týmem Srbska.

Světový šampionát 2010 byl pozoruhodný také pro specifické herní formace, které nejsou tak hojně využívány. Rozestavení s pěti obránci v řadě, kde jsou tři stopaři a dva krajní obránci, využil tým Severní Korey v zápase proti Brazílii. Nastoupil v rozestavení 5:4:1. Cílem bylo především posílení defenzivy proti papírově silnějšímu soupeři. Korea nakonec prohrála 2:1, což byl poměrně překvapivý výsledek mistrovství. Rozestavení 5:1:3:1 můžeme vidět opět u týmu z Korejského poloostrova. Takto nastoupil v zápase proti Portugalsku a utržil debakl 7:0. Herní formaci 5:4:1 využil ještě také tým Ghany v osmifinálovém utkání proti USA. Africké mužstvo zápas zvládlo a po výhře 2:1 v prodloužení postoupilo do čtvrtfinále mistrovství světa.

Tabulka 2: Herní formace tří nejlepších týmů MS 2010

Týmy/Formace	4:2:3:1	4:3:3	4:4:2	4:1:4:1	4:1:3:2
Španělsko	2x	2x	1x	1x	1x
Nizozemsko	7x	-	-	-	-
Německo	7x	-	-	-	-

Zdroj: www.fifa.com

Tabulka č. 2 ukazuje tři nejlepší mužstva fotbalového šampionátu v Jihoafrické republice. Můžeme si povšimnout, že všechna pocházejí z Evropy. Evropské celky a jejich styl hry ovládly toto mistrovství světa. Týmy Německa, Španělska a Nizozemska dominovaly celému turnaji. Španělsko nakonec získalo titul mistra světa. Ze skupiny postoupilo z prvního místa se ziskem šesti bodů. V následujících utkáních vyřadilo postupně celky Portugalska, Paraguaye, Německa a ve finále si poradilo s týmem Nizozemska. Španělsko v průběhu turnaje několikrát pozměnilo základní rozestavení, vždy se ale snažilo mít posílený střed hřiště. Nominaci týmu tvořili převážně hráči celků Real Madrid a Barcelona. Španělsko tak s sebou přivezlo do Jihoafrické republiky obrovskou sílu. Osu týmu tvořili následující hráči - v brance Casillas, stopaři Piqué a Puyol, záložníci Busquets, Xabi Alonso, Iniesta, Xavi a v útoku se točili Villa s Torresem. Španělé ovládli celý šampionát především díky své proměnlivé taktice. Měli určený taktický systém, avšak dokázali jej velmi plynule měnit podle průběhu hry. Ze systému 4:2:3:1 aktivně přecházeli do systému 2:3:3:2, kdy krajní záložníci Pedro a Villa se tlačili do pokutového území k zakončení a strany se odkrývaly krajním obráncům, kde zpravidla nastupovali Ramos a Capdevilla, kteří se vysouvali až na pozici krajních útočníků. Xavi a Iniesta pak tvořili hru. Měnili si místa a soupeři je tak těžko zachytávali. Ačkoliv Iniesta nastupoval na pozici krajního záložníka, stahoval se hodně do středu pole k Xavimu jak při obranné činnosti, tak i při útočení. Síla hry Španělska spočívala v držení míče, a neustále stejné sestavě týmu. Náhradníci přinesli do hry vždy oživení. Španělsko svým pojetím hry zaslouženě získalo titul.

Stříbrný skončil poměrně překvapivě celek Nizozemska. Bez ztráty bodu postoupil ze skupiny F. Ve vyřazovací části pak postupně vyřadil týmy Slovenska, Brazílie, Uruguaye a ve finále podlehl celku Španělska. Nizozemci praktikovali odlišný způsob hry než Španělé. Můžeme říci, že velmi úspěšně. Po celý turnaj vycházeli pouze z jedné herní formace, a to 4:2:3:1. Toto rozestavení patřilo v té době mezi

nejvyužívanější a jednotliví trenéři se snažili o jeho zdokonalování. Právě díky rozestavení po hřišti se jedná o nejlepší formaci, pokud tedy tým disponuje správnými typy hráčů. Nizozemci tento systém dodržovali velmi striktně. V obranné fázi využívali vysunutý presink a v dostatečné vzdálenosti od vlastního pokutového území hráli na hranici faulu. Při zisku balonu dochází k rychlému přechodu do útoku a nastartování krajních záložníků. Cílem útočníka je pak dostávat se do vápna a zakončit. Osu týmu tvořili hráči - v bráně Stekelenburg, před ním stoperská dvojice Heitinga a Mathijsen. V záložní řadě hrálo důležitou roli duo Bommel a de Jong, před nimi pak největší síla týmu Sneijder. Na hrotu se o góly staral Robin van Persie. Nizozemci předvedli svoji sílu v celé kráse a zaslouženě se stali vicemistry turnaje. Striktní dodržování formace 4:2:3:1 s důsledným presinkem v obranné fázi vedlo k úspěchu.

Na bronzové příčce se umístil tým Německa. Před turnajem patřil k favoritům. Ze skupiny D postoupil z prvního místa se ziskem šesti bodů. Jedinou porážku mu s velkým překvapením uštědřil tým Srbska. V následující vyřazovací části prošel celek přes týmy Anglie i Argentiny. V semifinále prohrál se Španělskem a v boji o bronzovou medaili porazil tým Uruguaye. Německo, stejně jako Nizozemsko, vycházelo z rozestavení 4:2:3:1. Nutno podotknout, že Němci disponovali kvalitnějšími hráči při obsazování jednotlivých postů. Díky rychlým, technicky zdatným hráčům se tým prezentoval velmi kvalitní a líbivou hrou. Smrtící se pro soupeře stala rychlá přechodová fáze s přesným zakončením. Němci nastoupili ve všech svých zápasech v rozestavení 4:2:3:1. Osu týmu tvořili hráči Manuel Neuer v bráně, stoperská dvojice Mertesacker – Friedrich. Velká síla pak byla v defenzivních záložnících Khedirovi a Schweinsteigerovi. Ve velmi dobré formě se na mistrovství světa ukázal Miroslav Klose. Němci disponovali vyváženým týmem, který pracoval kompaktně v rozestavení 4:2:3:1. Díky rychlé podpoře útoku dokázali být v zakončení velmi efektivní. Německý tým se prezentoval nejlepším útočným pojetím hry, přestože nehráli finále.

Nejvyužívanějším a zároveň nejlepším herním rozestavením se na mistrovství světa 2010 v Jihoafrické republice stala formace 4:2:3:1. Toto tvrzení můžeme podložit faktem, že dva ze tří nejlepších týmů vycházely po celý turnaj právě z této formace.

Tento světový šampionát přinesl několik zajímavých událostí. Jednotlivé týmy se odlišovaly především obrannou a útočnou činností. Schéma postavení mužstva se měnilo nejen v obraně, ale i v útoku. Velmi důležitou roli pak hrála středová řada, která určovala rychlost útoku a zároveň tvořila jakousi bariéru při útocích soupeře. Většina týmů bránila s jedním hrotovým útočníkem, ovšem při zisku balonu se do

ofenzivy zapojili minimálně tři další hráči. Docházelo tak k rychlým přechodům mezi obranou a útokem. U všech nejlepších mužstev pak bylo samozřejmostí zapojení krajních obránců do útočné hry týmu. Tito obránci hráli tedy na turnaji velmi důležitou roli (Jirkal, 2010, str. 6 – 13).

4.2 Použité herní formace na MS 2014

Na mistrovství světa 2014 v Brazílii se utkalo 32 týmů v 64 zápasech. Celkově jsme tedy opět analyzovali 128 základních herních formací. V tabulce č. 3 můžeme zhlédnout ty nejvyužívanější.

Tabulka 3: Použité herní formace na MS 2014

Herní rozestavení	Počet využití	Procentuální využití
4:2:3:1	45x	35%
4:3:3	28x	22%
4:4:2	21x	16%
4:1:4:1	11x	9%
5:3:2	8x	6%
5:4:1	6x	5%
3:4:3	5x	4%
3:5:2	3x	2%
4:3:2:1	1x	1%

Zdroj: www.fifa.com

Celkově bylo na mistrovství světa 2014 v Brazílii použito devět herních rozestavení. Naprostou dominanci ve využitých herních formacích na světovém šampionátu tvořila formace 4:2:3:1. Dohromady ji trenéři využili ve 45 případech. V procentuálním zastoupení pak 35%, což je poměrně vysoké číslo. Musíme opět podotknout, že se jedná o základní rozestavení, ze kterého mužstvo vychází. V jednotlivých fázích hry může docházet k jeho pozměnění v závislosti na průběhu zápasu. Jedná se o ve světě nejvyužívanější rozestavení jak v profesionálním, tak i amatérském fotbale. Na tomto mistrovství jej nejvíce využil domácí celek Brazílie, který takto nastoupil v šesti zápasech. Dále pak tým Belgie, který rozestavení použil

ve všech svých pěti utkáních a tým Švýcarska také nastupoval pouze v této formaci, a to celkem ve čtyřech zápasech.

Formace 4:3:3 byla druhou nejvyužívanější. Celkově ji trenéři použili 28krát, tedy ve 22%. Tato formace vychází z rozestavení 4:2:3:1 a je využívána především při ofenzivním stylu hry. Francie a Argentina nastoupily v tomto rozestavení nejčastěji. Francie ve všech svých pěti zápasech, Argentina celkem čtyřikrát.

Třetí příčku v tabulce rozestavení obsadila klasická formace 4:4:2. Fotbalové týmy ji využily 21krát, procentuálně v 16%. Nejčastěji v tomto uspořádání nastoupily celky Kolumbie, Ekvádoru a Hondurasu, celkem třikrát. Týmy Uruguaye, Argentiny, Nigérie a Jižní Korey pak dvakrát. Až na některé výjimky se takto prezentovali papírově slabší účastníci mistrovství. Mimo týmů Argentiny, Uruguaye a Kolumbie, všechny celky vypadly již v základních skupinách. Tato formace tedy nepřinesla žádné velké úspěchy.

I na mistrovství světa 2014 jsme se mohli setkat s herními formacemi s pětičlennou obrannou linií. Formace 5:3:2 byla využita osmkrát, především týmem Mexika. Rozestavení 5:4:1, které je velmi podobné formaci 4:2:3:1, s tím rozdílem, že není přesně definována činnost defenzivních a ofenzivních záložníků, bylo použito šestkrát, a to celky Kostariky a Alžírsko. Především pak tým ze Střední Ameriky se zasloužil o největší překvapení turnaje, když postoupil až do čtvrtfinále. V těchto herních formacích je důležitá práce krajních obránců, kteří by se měli aktivně zapojovat do útočné činnosti. Do pětičlenné linie se pak zasouvají hlavně při bránění a dávají tak oddechnout krajním záložníkům, kteří se pak nemusí tak rychle vracet do obranného postavení. Samozřejmě se ale především jedná o defenzivní pojetí stylu hry, kdy tříčlenná střední obrana má za úkol držet prostor i při útočné části hry týmu.

Tabulka 4: Herní formace tří nejlepších týmů MS 2014

Týmy/Formace	4:2:3:1	4:3:3	4:4:2	4:1:4:1	5:3:2	3:4:3	3:5:2
Německo	3x	1x	-	3x	-	-	-
Argentina	-	4x	2x	-	1x	-	-
Nizozemsko	-	2x	-	-	1x	2x	2x

Zdroj: www.fifa.com

Tabulka č. 4 nám ukazuje použité herní formace u tří nejlepších týmů na šampionátu. Dva celky pocházejí z Evropy, což opět dokazuje dominanci evropského

fotbalu. Nutno podotknout, že ani Jižní Amerika není pozadu ve světovém fotbale, když na čtvrtém místě mistrovství skončil domácí celek Brazílie. Přesto tento šampionát jednoznačně ovládl tým Německa. Svou dominanci potvrdil především v semifinálovém utkání, kde rozdrtil Brazílii 7:1. Byla to poměrně krutá porážka pro domácí celek. Ze skupiny G postoupilo Německo z prvního místa se ziskem sedmi bodů. Jedinou remízu proti evropskému celku uhrál tým Ghany. Ve vyřazovací části pak postupně Němci vyřadili týmy Alžírsko, Francie, Brazílie a ve finálovém zápase porazili Argentinu 1:0. Zaslouženě tak získali titul mistra světa. Tým Německa převážně vycházel z rozestavení 4:2:3:1, popřípadě 4:1:4:1, které předpokládá držení středového prostoru hřiště. Tři středoví záložníci by měli ovládat tento prostor. V obranné činnosti je snahou zastavení útoku soupeře, při útocích určují přechodovou fázi. Důležitou roli pak hrála komplexnost hráčů, kdy se mohly plynule prolínat jednotlivé řady. Díky výběru typu hráčů to měl tým Německa usnadněné. Özil, Müller, Kroos i Götze patří mezi vyspělé hráče, kteří spolu dokážou vzájemně kooperovat. Při přechodové fázi pak převládá rychlá, kolmá přihrávka do prostoru. V celkovém pojetí se pak klade důraz na týmovost před individuálními průniky. Hráči volili po zisku míče spíše rychlou přihrávku dopředu, než individuální přechod přes hráče soupeře. To byl hlavní rozdíl. Pět až šest hráčů se pak aktivně zapojuje do útočné činnosti po zisku balonu. Výraznými postavami celku Německa se stali v bráně Manuel Neuer, obranu drželi hlavně zkušený Lahm a Boateng, které dle potřeby doplňoval Howedes, Mertesacker či Hummels. V záložní řadě pak hráli klíčovou roli Özil, Müller a Kroos. Miroslav Klose se zpravidla pral v útoku. Celý tým Německa byl však připraven nahradit kdykoliv základní jedenáctku. Tato osa týmu byla pokaždé doplňována kvalitními hráči.

Druhé místo na mistrovství světa v Brazílii obsadil tým Argentiny, který ve finále prohrál 1:0. Argentina postoupila ze skupiny F s plným počtem bodů z prvního místa. Do finále se pak prodrala přes týmy Švýcarska, Belgie a Nizozemska. Jihoamerický tým v čele s hvězdným Messim na šampionátu vystřídal celkem tři formace. Přesto většinou vycházel z rozestavení 4:3:3. Hlavním cílem bylo přizpůsobit celou hru týmu na Messiho, kterého vždy v útoku podporovali další dva útočníci dělající černou práci. Taktika týmu byla sice velmi propracovaná, ale zřejmě na úkor toho ve vyřazovací části vstřelila Argentina pouze tři góly. Velkou volnost dostali hráči Messi a Di Maria. Souhrnně taktika týmu spočívala v rychlém získání balonu a přihrávce na jednoho ze jmenovaných hráčů. Jejich úkolem pak byl individuální přechod. Jedná se tedy o zcela jinou taktiku než u týmu Německa. Převládá především důraz na individuální

výkon (Messi, Di Maria) nad tím kolektivním. Mít v týmu takového hráče, jakým je Messi, je rozhodně velkým bonusem v případě, že hráč má formu.

Třetí místo obsadil tým Nizozemska, který v boji o bronz porazil Brazílii 3:0. Nizozemsko snadno postoupilo ze skupiny B se ziskem devíti bodů. Ihned v úvodním zápase porazilo celek Španělska 5:1 a postaralo se tak o překvapení na úvod turnaje. Ve vyřazovací části pak postupně procházelo přes týmy Mexika, Kostariky, v semifinále prohrálo na penalty s týmem Argentiny a v boji o bronz porazilo Brazílii. Nizozemsko patřilo k jednomu z mála týmů, které prostřídaly více herních formací v průběhu šampionátu. Poměrně často nizozemští hráči vycházeli z rozestavení se třemi obránci, kdy pak velkou sílu soustředili do záložní a útočné řady. Formace 3:4:3 a 3:5:2 použili každou celkem dvakrát. Tato taktika překvapila celou fotbalovou veřejnost. Můžeme říci, že byla úspěšná. Tým nastupoval se třemi klasickými stopery, jejichž jediným cílem bylo za každou cenu bránit protiútoky soupeře. Veškerá taktika byla směřována k využití individuálních výkonů Sneijdera, Van Persieho a ve skvělé formě hrajícího Robbena. Nizozemsko praktikovalo rychlé protiútoky. Vůbec nehrálo roli, ve které části hřiště právě tým získal balon, ihned po jeho zisku přešel do rychlého protiútku. Zejména pak hráči Robben a Van Persie číhali na půlící čáře na chvíli, kdy dostanou do volného prostoru balon, aby mohli rozjet svoji jízdu. Jejich útočné akce pak byly podporované téměř celým týmem, s výjimkou zmiňovaného stoperského tria. Robben patřil ke klíčovým v týmu, on byl zpravidla tím rozdílovým hráčem. Nizozemci předvedli poměrně pohledný a rychlý fotbal. Díky kvalitnímu týmu si to mohli dovolit.

Nejvyužívanější herní formací na mistrovství světa 2014 v Brazílii se jednoznačně stalo rozestavení 4:2:3:1. Využito bylo ve 35%. Týmy, jako Brazílie, Anglie, Švýcarsko, Německo a Belgie, z něj ve svých zápasech převážně vycházely. Druhou nejvyužívanější se stala stejně jako na předešlém šampionátu formace 4:3:3. Tuto formaci zvolily především týmy Francie a Argentiny. Jedná se zejména o ofenzivní styl hry, ale mužstvo musí mít dostatečně kvalitní hráče. Systém je velmi náročný především pro záložní řadu.

Jednotlivá mužstva prokazovala na mistrovství světa vysoký stupeň organizace a udržení jednotlivých formací. Docházelo ale i k flexibilní, nicméně vyvážené změně herního rozestavení (rotaci hráčů). Přesto díky komplexnosti a individuální vyspělosti jedinců týmu nedocházelo k poklesu tempa hry. Až na některé výjimky převládala čtyřčlenná obranná formace, přesto hráči defenzivy opakovaně potvrzovali individuální vyspělost při hře „jeden na jednoho“. Při zakládání útoku s obranou kooperoval

zpravidla pouze jeden defenzivní záložník. Vypadalo to následovně, stopěři se roztáhli na vzdálenost až 35 metrů od sebe, krajní obránci se vysunuli na pozice krajních záložníků a do vzniklého prostoru se tak mohl dostat jeden z defenzivních záložníků (Schweinsteiger), který následně rozjížděl útočné akce. Vedení útoku se pak vyznačovalo kombinační hrou po zemi, upouštělo se od nakopnutých míčů do prostoru za obranu soupeře. I na tomto mistrovství pak hráli důležitou roli inteligentní hráči a jejich individuální schopnosti (Kroos, Messi, Neymar, Robben) (Frýbort, 2014, str. 23-24).

4.3 Porovnání herních formací na MS 2010 a MS 2014

V obou světových šampionátech bylo analyzováno celkem devět herních formací. Rozestavení 4:2:3:1 dominovalo na obou mistrovstvích světa. Zatímco v Jihoafrické republice (2010) bylo využito celkem 36krát, což je 28% případů, v Brazílii (2014) naprosto dominovalo (45krát, což odpovídá 35%). Většina předních světových týmů vycházela právě z této formace (Německo, Holandsko, Brazílie). Přínosem pro ně pak byla vysoká variabilita, kdy celky plynule dokázaly přecházet na herní formace 4:3:3 a 4:1:4:1. Tento fakt hrál důležitou roli v úspěchu. Výhodou této formace je posílení středu hřiště, kdy nejen v obranné fázi, ale především pak při přechodové části hraje důležitou roli umění ovládat střed pole. Týmy, které tento fakt dokázaly splnit, dominovaly ve světových šampionátech. Dobrým příkladem může být Německo, které zaznamenalo na obou mistrovstvích skvělé výsledky.

Využití herní formace 4:3:3 také nebylo rovnoměrné. Zatímco ji trenéři na MS 2010 použili ve 34 případech, tedy 27%, na světovém šampionátu v Brazílii (2014) jsme ji viděli pouze ve 28 utkáních (22%). Můžeme tedy konstatovat, že toto herní rozestavení bylo v Brazílii využito méněkrát. Příčinou by mohly být nové alternativní formace, například s pěti nebo se třemi obránci, které byly mnohem oblíbenější. Dále pak i to, že většina týmů vycházela na MS 2014 z rozestavení 4:2:3:1, ale volně přecházela v průběhu hry na rozestavení 4:3:3.

V historii reprezentačními trenéry velmi oblíbené rozestavení 4:4:2 zaznamenalo poměrně očekávaný vývoj. Zatímco na světovém šampionátu v Jihoafrické republice jsme ho mohli pozorovat 31krát (24%), na mistrovství světa v Brazílii (2014) bylo využito pouze 21krát (16%). Jedná se o jednu z nejvýraznějších změn námi analyzovaných turnajů. Příčinu bychom mohli opět najít v nových herních formacích,

ale i snaze trenérů slabších týmů přizpůsobit se a přejít na modernější, lepší herní formace.

Již na světovém šampionátu v Jihoafrické republice jsme mohli sledovat pětičlennou obrannou linii. Využita byla spíše sporadicky. Konkrétně pak v rozestavení 5:1:3:1 jedenkrát týmem Severní Korey a 5:4:1 dvakrát Ghanou a celkem Severní Korey. Použita byla tedy spíše k posílení defenzivního stylu hry proti silnějšímu soupeři. Na mistrovství světa 2014 jsme mohli také vidět pouze dvě herní formace s pětičlennou obrannou řadou. Obě však, oproti předešlému mistrovství, byly využity mnohonásobně vícekrát. Rozestavení 5:4:1, pozorované i na mistrovství 2010, celkem šestkrát a formace 5:3:2 celkem osmkrát. Pětičlennou obrannou linii využíval především tým Kostariky. Vzhledem k tomu, jakého překvapivého úspěchu celek na šampionátu dosáhl, můžeme považovat tento systém v jeho podání za propracovaný a nikoli pouze defenzivní.

Herní formace 4:1:4:1 má na obou světových šampionátech poměrně vyrovnanou bilanci. Zatímco v Jihoafrické republice jsme ji mohli pozorovat 14krát (11%), v Brazílii následně pak 11krát (9%).

Pokles byl zaznamenán také u formace 4:3:2:1, takzvané „pyramidy“. Na šampionátu v Jihoafrické republice byla využita třikrát, v Brazílii pouze jedenkrát.

Nová formace, která byla poprvé viděna na světovém šampionátu v Brazílii, byla 3:5:2 a využita celkem ve třech utkáních. Konkrétně týmy Holandska a Itálie. Jedná se o ofenzivní styl hry s velkou podporou záložní řady. Zpravidla jeden ofenzivní záložník pracuje pod dvoučlennou útočnou řadou. V případě Holandska to byli hráči Robben a Van Persie.

Týmy Německa a Holandska se na obou světových šampionátech umístily na stupních vítězů. Na mistrovství světa 2010 Německo obsadilo třetí místo a Holandsko pak druhé. O čtyři roky později v Brazílii již Německo dominovalo a turnaj vyhrálo, Nizozemsko se umístilo na třetím místě. Mistrovství světa v Jihoafrické republice (2010) vyhrálo Španělsko, to se však v Brazílii (2014) postaralo o jedno z velkých překvapení, když tehdy nepostoupilo ani ze základní skupiny. Dvojici evropských týmů doplnila na mistrovství světa v Brazílii druhá Argentina. Fakt, že se Německo a Nizozemsko na obou těžkých turnajích probojovaly do utkání o medaile, a především, že získaly cenné kovy, není náhoda. Tyto týmy se na světové šampionáty velmi dobře připravily a dokázaly reagovat na změny. Pokud porovnáme obě mistrovství z hlediska použití rozestavení u nejlepších třech týmů, dojdeme k závěru, že v Jihoafrické

republice (2010), s výjimkou hráčů Španělska, dodržovaly týmy Německa a Nizozemska striktně rozestavení 4:2:3:1. Španělsko využilo formací více v průběhu turnaje (4:2:3:1, 4:3:3, 4:4:2, 4:1:4:1, 4:1:3:2). Světový šampionát v Brazílii (2014) již přinesl některé změny ve formacích. Vítězný tým Německa nevycházel pouze z rozestavení 4:2:3:1, ale využil ještě formace 4:1:4:1 a 4:3:3. Druhý tým Argentiny také volil celkem tři rozestavení, nejvíce formaci 4:3:3, dále pak 4:4:2 a 5:3:2. Na třetím místě Nizozemsko používalo již variant více, 4:3:3, 5:3:2, 3:4:3 a 3:5:2. Jednoznačně tak můžeme zaznamenat posun ve využití herních formací. Zatímco na světovém šampionátu v Jihoafrické republice dva ze tří nejúspěšnějších týmů přesně dodržovaly a vycházely z jedné herní formace, na mistrovství světa v Brazílii již volila mužstva formací více.

Tabulka 5: Porovnání herních formací na MS 2010 a MS 2014

Herní rozestavení	MS 2010	MS 2014
4:2:3:1	36x	45x
4:3:3	34x	28x
4:4:2	31x	21x
4:1:4:1	14x	11x
5:3:2	-	8x
5:4:1	2x	6x
3:4:3	3x	5x
3:5:2	-	3x
4:3:2:1	3x	1x
5:1:3:1	1x	-
4:1:3:2	4x	-

Zdroj: www.fifa.com

4.4 Změny ve využití herních formací u vybraných týmů

V této kapitole se zaměříme na vývoj ve využívání jednotlivých formací u nejlepších tří týmů na mistrovstvích světa 2010 a 2014.

Tým Španělska těžil nejvíce z toho, že se složení hráčů oproti předešlým turnajům výrazně nezměnilo a celek tak působil kompaktně. Variabilita hry Španělů byla obrovská, hráči si aktivně měnili pozice a rotovali tak po hřišti. Pro soupeře se stali

těžko ubránitelní. Vysoce variabilní pak byla i využitá herní formace. Tým vycházel z rozestavení 4:3:3. V průběhu turnaje však Španělé byli schopni svoji taktiku a formaci pozměnit dle soupeře. Viděli jsme u nich tedy i rozestavení 4:2:3:1, 4:1:3:2, 4:4:2 a 4:1:4:1. Tým významně těžil z útočných výletů krajních obránců. Hráči působící na pozicích krajních záložníků pak měli poměrně velkou volnost. Hybnou silou celku byli ale i hráči ve středu hřiště, kam španělští trenéři vysílali velmi kvalitní jedince. Zaslouženě proto tento tým turnaj v Jihoafrické republice vyhrál. Mistrovství světa 2014 v Brazílii jim však vůbec nevyšlo, po dvou prohrách vypadli již v základní skupině. Na šampionátu v Brazílii vycházeli především z rozestavení 4:2:3:1 s přechodem při útočné části do rozestavení 4:3:3. Výrazně tudíž svoji taktiku nepozměnili.

Naopak Nizozemsko změny v taktice týmu provedlo. Vzhledem k úspěchům, kterých dosáhlo, se jednalo o kroky pozitivní. Na mistrovství světa 2010 striktně vycházelo a dodržovalo herní formaci 4:2:3:1 s důrazným presinkem při obranné činnosti. Světový šampionát 2014 byl však již spjat se změnou. Nizozemsko tehdy využilo systém tří obránců v řadě a dvou krajních obránců vysunutých do záložní řady (3:4:3, 3:5:2), jejichž úkolem bylo se při defenzivní činnosti stahovat do obranného bloku. Další změnu zaznamenáváme v útočné linii. Na mistrovství světa 2010 působil na hrotu pouze jeden útočník (Van Persie), kterého doplňovali především krajní záložníci. O čtyři roky později již tým využil minimálně dvou, až tří útočících hráčů, kdy hlavní dvojici tvořilo duo Robben-Van Persie. Tým tedy přešel od kompaktního a striktního dodržování systému hry k daleko variabilnějšímu pojetí. Nizozemci díky tomu zvládali na světovém šampionátu v Brazílii změnit svoje rozestavení dle potřeby.

Také tým Německa prošel ve čtyřletém cyklu vývojem. Vzhledem k výsledku, kterého dosáhl, můžeme říci, že velmi pozitivním. Zatímco na světovém šampionátu 2010 němečtí hráči striktně vycházeli z rozestavení 4:2:3:1, o čtyři roky později již střídali formace dvě, 4:2:3:1 a 4:1:4:1. Výraznou roli v jejich úspěchu však hrála možnost prolínání řad, mobilnost jednotlivých hráčů a především pak taktická vyspělost. Německo na obou šampionátech praktikovalo zesílení středu hřiště. Zatímco na mistrovství světa 2010 hráli převážně na postu defenzivních záložníků Khedira a Schweinsteiger, před nimi pak působící Özil, na mistrovství světa 2014 Khediru nahradil Toni Kroos a Özil na místě ofenzivního záložníka rotoval a měnil si postavení s Müllerem. Vzhledem k tomu, v jaké formě jednotliví hráči hráli, nedošlo k oslabení týmu, ale naopak k jeho posílení, a na výsledku jednotlivých utkání to také bylo patrné.

Posledním týmem, který se na jednom ze světových šampionátů umístil mezi třemi nejlepšími, je Argentina. Na mistrovství světa 2010 celek vypadl již ve čtvrtfinále po prohře s Německem. Šampionát v roce 2014 byl pro argentinské hráče úspěšnější, neboť se dostali až do finále, kde však prohráli opět s německým týmem. Argentina vycházela na mistrovství 2010 především z rozestavení 4:3:3 s tím, že v obranné fázi se hlavně Messi zatahoval na místo ofenzivního záložníka a vypomáhal tak při defenzivní činnosti. Výhodou tohoto týmu byl rychlý přechod a vynikající individuální schopnosti hráčů. Na mistrovství světa 2014 trenéři opět volili pro většinu zápasů rozestavení 4:3:3, přesto tým dokázal reagovat na změny v uspořádání a síle soupeře. Ve dvou zápasech byla Argentinci využita formace 4:4:2, jedenkrát pak 5:3:2. Messi dostal na tomto šampionátu větší svobodu pohybu a zpravidla byl i osvobozen od defenzivních povinností. Tým hodně spoléhal na jeho individuální výkonnost. Argentinští hráči hráli takticky a soustředili se na defenzivní činnost.

5 Závěr

Cílem a hlavním úkolem naší práce byla analýza a porovnání využití herních formací na mistrovství světa 2010 v Jihoafrické republice a mistrovství světa 2014 v Brazílii. V současné době není vůbec snadné sehnat publikace o herních formacích. Myslíme si, že tato diplomová práce nabízí přehledný a ucelený záznam využitých rozestavení na jednotlivých světových šampionátech. Vzhledem k tomu, že mistrovství světa je největší fotbalovou událostí, je celkem důležité, že jsme analyzovali herní formace právě na těchto turnajích. Dále nás zajímal progres v herních formacích a také, zdali stačí čtyřletý cyklus k jejich výrazné změně.

Jsme přesvědčený, že se nám podařilo naplnit a popsat veškeré zadané úkoly a cíle. Nejvyužívanějším herním rozestavením na obou mistrovstvích světa byla jednoznačně formace 4:2:3:1. Tato formace byla na šampionátu 2014 využita s vyšším procentuálním zastoupením v porovnání s mistrovstvím v roce 2010. Zjistili jsme skutečnost, že ji trenéři pro své týmy volili častěji. Dále pak bylo využíváno rozestavení 4:3:3 a 4:4:2. U obou jsme však zaznamenali, na rozdíl od formace 4:2:3:1, pokles v četnosti výskytu. Jasným výsledkem analýzy tedy je, že nejčastěji použitým herním rozestavením na obou velkých fotbalových turnajích je formace 4:2:3:1. Důvodů může být hned několik. Tato formace je velmi oblíbená u velkých fotbalových klubů, ze kterých pak reprezentační trenéři skládají týmy na jednotlivá mistrovství světa. Tudiž pak volí i takové rozestavení, které je jejich hráčům nejbližší. Dalším důvodem může být i fakt, že tato formace je nejkompaktnější. Velmi je zde posílen střed hřiště a navíc se nabízí prostor při hře v krajních prostorách. Jedná se také o formaci velmi variabilní, kdy může tým přecházet volně k jinému rozestavení dle potřeby.

Čtyřletý cyklus mezi turnaji nepřináší razantní změnu ve využití herního rozestavení. Jedná se nejspíše o velmi krátký časový úsek na to, aby trenéři mohli experimentovat a přecházet k jiným herním formacím. Zajímavé bude určitě sledovat blížící se evropský šampionát a pozorovat, zda se nevyskytnou některé změny v rozestavení jednotlivých týmů. Celý fotbalový svět je zvědavý, kam až se může posunout taktika fotbalu.

Jako aktivní fotbalista a trenér pevně věřím, že tato studie pomůže nejenom studentům a začínajícím trenérům, ale že ji ocení i odborníci zabývající se fotbalovou problematikou.

Referenční seznam literatury

- Aczel, G. (2014) *MS ve fotbale 1930-2014*. Praha: Grada.
- Bauer, G. (2006). *Hrajeme fotbal*. České Budějovice: Kopp.
- Bedřich, L. (2006). *Fotbal - rituální hra dnešní doby*. Brno: MU Brno.
- Borbély, L., Ganczner, P., Paldan, L. et al. (2006). *Útočenie celého mužstva, alebo ako sa dnes útočí*. Nové Zámky: AZ Print.
- Braun, R. & Červinka, P. (2002). *Amerika*. Praha: Scientia.
- Buzek, M. (2005). Učíme se hrát ofenzivně v rozestavení 4:4:2, *Fotbal a trénink*. Praha: G. D. K. Sport M.
- Buzek, M. (2007) *Trenér fotbalu "A" UEFA licence*. I. díl. Praha: Olympia.
- Buzek, M. (2010). Závěrečné shrnutí MS 2010, *Fotbal a trénink*. Praha: G. D. K. Sport M.
- Frybort, P. (2014). Hodnocení významných charakteristik MS 2014 v Brazílii, *Fotbal a trénink*. Praha: G. D. K. Sport M.
- Goldblat, D. & Acton, J. (2009). *Kniha fotbalu*. Londýn: DorlingKinderslay
- Harvey, G., Dungworth, R. & Miller, J. (2002). *Velká škola fotbalu*. Praha: Svojtka&Co.
- Horvath, V. (2005). Variabilní útok a kompaktní obrana v rozestavení 4-2-3-1, *Fotbal a trénink*. Praha: G. D. K. Sport M.
- Hrabálek M. & Racek, O. (2012) *MS ve fotbale 2010 z hlediska cestovního ruchu*. Brno: MU. Bakalářské práce.
- Janás, M. & Večeřa, K. (2008) *Problematika základního rozestavení a způsobu hry u starších žáků ve fotbale*. Brno: MU. Diplomová práce.
- Jirkal, M. (2010). Analýza MS 2010 v JAR z pohledu kvality jednotlivých týmů a vkladu týmů do vývoje moderního fotbalu, *Fotbal a trénink*. Praha: G. D. K. Sport M.
- Kollath, E. (2006) *Fotbal-technika a taktika hry*. Praha: Grada.
- Kozel, L. (2000). Porovnání obranné hry s liberem a se čtyřmi obránci v jedné řadě, *Fotbal a trénink*. Praha: G. D. K. Sport M.
- Pataki, P. & Večeřa, K. (2007) *Analýza a charakteristika obranných systémů v současném fotbale*. Brno: MU. Diplomová práce.
- Reichel, J. (2009) *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Vyd. 1. Praha: Grada.
- Rohr, B. & Simon, G. (2006) *Fotbal: velký lexikon : osobnosti, kluby, názvosloví*. 1. vyd. Praha: Grada.
- Šára, P., Herink, J., Peštová, J. et al. (2006). *Školní atlas světa*. Vizovice: SHOCart.
- Šlachta, M. (1997). *Zeměpis světa*. Praha: Slovart
- Terzis, A. (2012). *Jose Mourinho's Real Madrid a tactical analysis – attacking*. London: SoccerTutor
- Votík, J. (2001). *Trenér fotbalu „B“ licence*. Praha: Olympia
- Votík, J. (2003). *Fotbal, trénink budoucích hvězd*. Praha: Grada
- Votík, J., Zalabák, J., Bursová, M., et al., (2011). *Fotbalový trenér*. Praha: Grada

Internetové zdroje

www.fifa.com (cit. 2016-03-05)

<http://www.fotbal-trenink.cz> (cit. 2016-03-02)

<http://www.devilpage.cz/2014/08/13/nove-rozestaveni-van-gaala> (cit. 2016-03-15)

Ustohal, M. (2010). *MS 2010 – představujeme stadióny*. www.eurofotbal.cz. (cit. 2016-03-18)

Hodr, V. (2014). *Mistrovství světa FIFA 2014 – města a stadióny*. www.eurofotbal.cz. (cit. 2016-03-20)

Seznam použitých obrázků

Obrázek 1: Rozestavení 2:3:5 „pyramidový systém“	20
Obrázek 2: Rozestavení 3:2:2:3 „WM systém“	21
Obrázek 3: Použité rozestavení 2:3:2:3 italského týmu Roma	22
Obrázek 4: Rozestavení 4:2:4	23
Obrázek 5: Ukázka osobní a zónové obrany při standardní situaci	25
Obrázek 6: Rozestavení 4:4:2	26
Obrázek 7: Rozestavení 4:4:2 (diamant)	27
Obrázek 8: Rozestavení Catenaccio (1:4:4:1)	28
Obrázek 9: Rozestavení 4:3:3 4:3:3 4:3:3	29
Obrázek 10: Rozestavení 3:5:2	30
Obrázek 11: Rozestavení 4:2:3:1	32
Obrázek 12: Stadiony MS 2010 JAR.....	44
Obrázek 13: Stadion Peter Mokaba (Polokwane).....	44
Obrázek 14: Stadion Royal Bafokeng (Rustenburg)	45
Obrázek 15: Stadion Mbombela (Nelspruit).....	45
Obrázek 16: Stadion Loftus Versfeld (Pretoria)	46
Obrázek 17: Stadion Soccer City (Johannesburg)	47
Obrázek 18: Stadion Ellis Park (Johannesburg)	47
Obrázek 19: Stadion Free State (Bloemfontein).....	48
Obrázek 20: Stadion Moses Mabhida (Durban)	49
Obrázek 21: Stadion Nelson Mandela Bay (Port Elizabeth)	49
Obrázek 22: Stadion Cape Town (Kapské město).....	50
Obrázek 23: Stadiony MS 2014 Brazílie	52
Obrázek 24: Stadion Arena da Amazonia (Manaus)	53
Obrázek 25: Stadion Estádio Plácido Aderaldo Castelo (Fortaleza)	54
Obrázek 26: Stadion Arena das Dunas (Natal).....	54
Obrázek 27: Stadion Arena Pernambuco (Recife).....	55
Obrázek 28: Stadion Arena Fonte Nova (Salvador)	56
Obrázek 29: Stadion Arena Pantanal (Cuiabá).....	56
Obrázek 30: Stadion Estádio Nacional de Brasília Mané Garrincha (Brasília).....	57
Obrázek 31: Stadion Estádio Governador Magalhães Pinto (Belo Horizonte)	58
Obrázek 32: Stadion Maracanã (Rio de Janeiro)	58
Obrázek 33: Stadion Arena Corinthians (Sao Paulo)	59
Obrázek 34: Stadion Arena da Baixada (Curitiba).....	60
Obrázek 35: Stadion Estádio Beira-Rio (Porto Alegre).....	60

Seznam tabulek

Tabulka 1: Použité herní formace na MS 2010	62
Tabulka 2: Herní formace tří nejlepších týmu MS 2010	64
Tabulka 3: Použité herní formace na MS 2014	66
Tabulka 4: Herní formace tří nejlepších týmu MS 2014	67
Tabulka 5: Porovnání herních formací na MS 2010 a MS 2014	72